

pitkärannan työväenyhdistyksen toimesta 24.2.35, mutta piti tämän jälkeen ensimmäisen kokouksensa vasta 20.10.35 Pitkärannan Työväentalossa, jossa päätettiin ryhtyä toimintaan järjestön talouden hyväksi.

Valtiollisissa vaaleissa 1939 sosialistit saivat 1872 ääntä, jossa on 10 äänen lisäys edellisiin vaaleihin verrattuna. Puolueen jäsenmäärä koko kunnassa oli tällöin 38.

Vihollisen hyökkäyksen jälkeen vihittiin uusi sankarihauta 27.12.39 tykkien jylistessä. Siihen haudattiin ensimmäisenä Juho Sirkkunen. Impilahden oma poika, sotilaspastori Y. Kohonen, toimitti siunauksen.

Jaakkima.

Akkaharjun työväenyhdistys.

Akkaharjulle hommattiin työväenyhdistystä keväällä 1916. Asiasta tehtiin ilmoitus kunnallistoimikunnalle ja perustava kokous aloitettiin pitää 7.5.16, kuten parissa sanomayhdistyksessäkin jo ehdittiin tiedottaa. Jostain syystä se perustettiin kuitenkin vasta viikkoa myöhemmin. Se hyväksyttiin Työläisliittoon numerolla 1788. Perustamistilaisuudessa liittyi jäseniksi 18 henkilöä. Yhdistyksen edustaja ilmoitti kunnallisjärjestön ko-

kouksessa 20.8.16, että yhdistys oli tilannut 2-päiväiset luentokurssit. Alussa yhdistys toimi muutenkin hyvin ripeästi. Erään arvostelun mukaan se oli silloin toimintakykyisimpiä koko Jaakkiman kunnassa. Kylässä oli myöskin ripeästi toimiva sosialidemokraattinen nuoriso-osasto, joka oli hankkinut pienen oman talon, jossa työväenyhdistyksen sai majapaikan. Vuoden lopussa yhdistyksessä oli 32 jäsentä.

Luokkasodan jälkeen yhdistys piti kokouksen 1.6.19 ja päätti alottaa toiminnan, jota varten valittiin toimihenkilöt. Saman vuoden syyskuussa pidettiin yleinen kansalaiskokous nuoriso-osaston talossa. Alustuksen jälkeen syntyneessä keskustelussa tuotiin selvästi ilmi, että Suomen on ryhdyttävä viipymättä rauhanneuvotteluihin Venäjän neuvostohallituksen kanssa. Eduskunta oli kutusuttava kokoon aivan heti päättämään rauhasta. Jos neuvostohallituksen rauhantarjous jätetään huomioonottamatta, niin siitä voi olla Suomen itsenäisyydelle hyvinkin kohtaloas^{k/} seuraus. Lopuksi yksimielisesti hyväksyttiin sosialidemokraattisen puolue~~toimikunnan~~ ehdottamat ponnet asiasta. Kokoukseen oli saapunut myöskin muutamia paikkakunnan suojeluskuntalaisia, mutta he olivat kiitettävän rauhallisia.

Samana päivänä pidettiin myöskin puoluekokousedustajain äänestystilaisuus, mutta äänioikeuttaan käytti ainoastaan kolme jäsentä, kun muut eivät tunteneet ehdokkaiden kantaa silloin vallinneessa suuntakysymyksessä.

Yhdistyksen kokouksessa 28.1.20 valittiin vuokraaja H. Väisänen edustajaksi kunnallisjärjestön ^{u/}edustajistoon. Helmikuun kokouksessa sama henkilö asetettiin piirikokousedustajaehdokkaaksi. Väisänen oli silloinen yhdistyksen sihteeri. Puheenjohtajana oli H. Roininen. Tänä vuonna yhdistys vielä kuului puolueeseen, mutta sen jälkeen tapahtuneesta toiminnasta ei ole ollut

käytettävissä tietoja.

Jaakkiman työväenyhdistys.

Jaakkiman työväenyhdistyksen perustava kokous pidettiin 17. 9.05 Kansallis-Nuorisoseuran talossa, jossa jäseniksi kirjoit-
tautui ^{16/}20 henkilöä, ~~KANSALLISNUORISOSEURAN TALOSSA~~. Ensimmäisiä jä-
seniä olivat J. Kähkönen, A. Rimppe, V. Peräaho, A. Stölander,
J. Turunen, J. Saikkonen, A. Tyyskä, P. Kapanen sekä A. ja J.
Anttonen, joista puheenjohtajaksi valittiin A. Tyyskä, varalle
J. Saikkonen, kirjuriksi J. Turunen, rahastonhoitajaksi P. Ka-
pa_nen ja kirjastonhoitajaksi A. Anttonen. Yhdistys liittyi Suo-
men ruotsalaiseen työväenliittoon. Kokouksia päätettiin ruveta
pitämään joka kuukauden ensimmäisenä sunnuntaina.

perustavan kokouksen alkajaisiksi J. Saikkonen luki Tampereen
työväenyhdistyksen juhlassa Pyyrikillä 1896 pidetyn puheen.

Seuraava kokous pidettiin nuorisoseuran talossa 1.10.05. Yh-
distys oli ehtinyt saada useammalta taholta moitteita siitä, kun
se oli liittynyt ruotsalaiseen työväenliittoon. Tämä asia otet-
tiin käsittelyalaiseksi. Useampien puheenvuorojen jälkeen to-
dettiin, ettei ollut muuta sellaista liittoa, johon olisi voi-
tu liittyä. Tästä syystä päätettiin liittymispäätös pysyttää,
"mutta emme silti ole ruotsalainen vaan suomalainen työväenyh-
distys", vaikka jotkut parjatesaan niin sanovat."

Tässä kokouksessa oli käsiteltävänä myöskin joulukassan ja kipukassan perustaminen, mutta kumpainenkin asia jätettiin pöydälle. J. Saikkosen esityksestä keskusteltiin luentojen pitämisestä työväenliikkeen tarkoituksesta, koska työväenliikettä oli moitittu parjaustarkoituksessa. Päätettiin tilata "Työmies" nuorisoseuran talolle yleisön luettavaksi.

Jo saman kuun 17 päivänä V. Löfqvist (Lehokas) olikin puhumassa nuorisoseuran talossa valaisten työväenliikkeen tarkoitusta kaikin puolin kansantajuisesti esittäen lopuksi keskustelua, mikä tapahtuikin yhdistyksen puheenjohtaja A. Tyyskän johdolla. Kokous tuli siihen tulokseen, että työväenliike on tarpeellinen paikka^{k/}unnallakin. puheenjohtaja olisi halunnut puhujan selostavan yleistä äänioikeutta, mutta puhuja ilmoitti palatessaan puhujamatkaltaan Karjalasta pitävän siitä esitelmän, mikä hyväksyttiin. Kansakoulunopettajatar, neiti Makkonen, tahtoi kysyä kokoukselta ja esitelmän pitäjältä, joskohan työväen asema on niin huono, kuin esitelmänpitäjä oli lausunut, arvelleen että työväki vo^{is} ~~vo~~ ^{isi} ahkeruudella ja säästäväisyydellä asemansa parantaa, minkä johdosta puhuja Löfqvist toi esille useampia vastakysymyksiä siitä miten voipi työmies pienestä palkastaan säästää, kun ei sellainen virkamies, jolla on 30.000 markan vuositulot, joista kyllä voisi saada säästöön, ei sitä tee, vaan hänellä pitää olla eläke valtion varoista vanhoilla päivillään.

Tässä kokouksessa yhdistykseen jäseniksi liittyneistä mainitaan J. Väikköläinen, M. Sihvonen, S. Pipatti, S. Uimonen, H. Lahtinen ja paljon toimineet Haapasalon veljekset. Myöskin opettajatar Makkonen liittyi jäseneksi. Suurlakko toi jäseniä runsaasti.

Marraskuussa pidettiin parikin ^{ko/}kokousta. Toisessa keskusteltiin edustajan lähettamisestä Tampereen puoluekokoukseen, mut-

ta rahavarojen vähyiden vuoksi tyydyttiin lähettämään vain kirjelmä, jossa vaatimuksina esitettiin: yleinen yhtäläinen ja välitön äänioikeus; yksikamarijärjestelmä; täydellinen yhdistymis-, kokoontumis-, lausunto- ja painovapaus; yleinen väkijuomien ~~XX~~ valmistuksen ja kaupan kieltolaki. Myöskin päätettiin lähettää kokoukselle sähkösanoma. Työväenkirjallisuutta päätettiin levittää.

Yhdistyksen ensimmäinen iltama pidettiin 5.12.05. Siinä V. Lehenokas puhui. Samana päivänä hänellä oli myöskin esitelmätilaisuus nuorisoseuran talossa, jossa hän totesi, että silloisen äänioikeusjärjestelmän perusteella suurin osa kansasta, etenkin sen työtätekevä väestö ja erittäin naiset kaikissa piireissä, oli vailla äänioikeutta niin kunnallisissa kuin valtiollisissakin vaaleissa vaatien äänioikeutta kaikille 21 vuotta täyttäneille hyvämaineisille kansalaisille sukupuoleen katsomatta. Asiasta myöskin keskusteltiin.

Joulukuussa yhdistys piti useita kokouksia. Eräässä päätettiin, että yhdistyksen kokousten keskusteluissa jätetään pois herra-nimitys ja lausutaan vain joko kansalainen tai paljas ristimä- ja sukunimi. Kun Helsingissä oli ryhdytty suuren poliisivoiman hankkimiseksi valtiopäivien ajaksi vastapainoksi kansalliskaartillean, niin päätettiin sitä mitä ankarimmin paheksua "Työmiehessä". Poliisia ei tarvita, mutta kansalliskaartia on vahvistettava ainakin varalle. -Päätettiin, ettei perustuslaillisten yhdistyksiin osallistuta. - Joulukassa päätettiin perustaa seuraavan vuoden alusta ja valittiin sille rahastonhoitajaksi Seppänen. - Joka kylään päätettiin lähettää kierto-~~kirje~~, jossa kehoitetaan järjestämään kokouksia käsittelemään äänioikeus- ja kieltolakiasiaa sekä yksikamarisen eduskunnan vaatimista sekä valitsemaan edustajat tapanina ~~XXXXXXXXXX~~ pitäjäntuvalla kirkonmenojen jälkeen pidettävään yhteiseen kokoukseen, jossa

oli tarkoitus tukea Helsingissä toimeenpantavaa suurta kansalaiskokousta, johon yhdistyksen edustajaksi valittiin muurari A. Rimppi, jolle luvattiin kyytiraha ja perilläoloajalta päivärahaa 4 markkaa. - Kansalliskaarti päätettiin perustaa ja sen alkuunpanijoiksi valittiin A. Rimppi ja M. Sihvonen. - Yhdistykselle päätettiin teetättää lippu samaa väriä kuin työväen lippu yleisesti ovat. - Valittiin lakkokomitea ja päätettiin perustaa lakkorahasto, joka tulee olemaan aina vastaisuudessa tulevien lakkojen varalta. Tämän tähden verotettiin kaikkia yhdistyksen jäseniä 25 pennillä.

Työväenpuhujia Pekonen piti 8.12.05 nuorisoseuran talossa esitelmän eduskuntalaitoksen uudistamisesta. Jos säädöt eivät suostuisi tähän, niin väkivaltaisuuksiin ei ryhdytä, vaan ryhdytään ^{esiintyi/}suurlakkoon. Keskustelussa ~~öyö~~/joku toisinajattelevakin.

Vuonna 1906 oli toimintaa runsaasti. Sitä osoittaa sekin, kun kuukausikokouksia oli 12, johtokunnan samoin, yleisiä kokouksia 11, mielenosoituksia 2, iltamia 7, kansanhuveja 1 sekä oppikursseja, joilla ^{e/}sivitettiin vaalilakia ja tutustutettiin puolueen ohjelmaan. Toiminnassa olivat 10-henkilöinen huvitoimikunta, naisosasto, lauluseura, puhujaseura, kunnallisneuvosto ja agitationitoimikunta.

Osuuskaupan perustamisesta keskusteltiin 7.1.06 ja päätettiin pyytää puoluehallinnolta esitelmänpitäjää niin pian kuin mahdollista. Perustettua lakkorahastoa päätettiin kartuttaa siten, että kaikkien iltamien tuloista myönnetään 10 % ja pidetään lisäksi lakkorahaston hyväksi erityisiä iltamia. Lipun vinkkiäiset päätettiin pitää pari päivää myöhemmin. Yhdistyksen kokouksista joka toinen päätettiin pitää Kurenrannalla S. Saikkosen talossa ja joka toinen nuorisoseuran talossa. Yhdistykselle päätettiin ^atiita "Työmies", "Työ" ja "Sosialistinen aikakauslehti".

Vuosikokouksessa 14.1.06 myönnettiin täydellinen tiliivapaus. Puheenjohtajaksi tuli J. Saikkonen, varalle S. Uimonen, kirjuri A. Anttonen, varalle J. Turunen, rahastonhoitajaksi A. Tyyskä ja kirjastonhoitajaksi H. Lahtinen. Kun jäsenmaksu 3 mk/vuodessa havaittiin rasittavan liiaksi varsinkin toisen palveluksessa olevaa naisväkeä, niin päätettiin kysyä liitolta, saisiko naishenkilöitä ottaa jäseniksi puolella jäsenmaksulla. "Työmiehelle" ja "Työlle" valittiin kirjeenvaihtajat. Jäseniä oli alun toistasataa.

Kun asemalle oli saapunut työväen kirjallisuutta, josta etuantimaksu oli 96 markkaa, niin se päätettiin lunastaa myytäväksi, koska juuri oli se aika, jolloin kansa oli herätettävä tietoisuuteen, mikä tapahtui parhaiten levittämällä työväen kirjallisuutta. - Johtokunta päätti yhdistyksen kuukausikokoukselle ehdottaa, että Jaakkiman punaselle kaartilille tämän pyynnön johdosta myönnettäisiin tarpeen vaatiessa avustusta 75 % yhdistyksen silloisista varoista kuitenkin tarkoin harkiten yhdistyksen ja punasen kaartin silloiset suhteet. Tämän yhdistys hyväksyi.

Kun Kirkonkylän lainakirjastossa ei ollut työväen kirjallisuutta, niin yhdistys valitsi lähetystön käymään kirjaston johtokunnan esimiehen luokseen ^{Tämä} ~~na.~~ ~~pk~~ oli asialle erinomaisen myötätuntoinen ja pyysi luettelon kirjoista, jotka olisi hankittava. Yhdistyksen elokuun kokoukseen mennessä niitä ei kuitenkaan vielä ollut kirjastossa, joten asiasta päätettiin tehdä huomautus. Yhdistyksen oman kirjaston kirjoja päätettiin lainata korkeintaan kahden kuukauden ajaksi kerrallaan yhdelle lainaajalle. - Kumolaan ja Uukuniemelle päätettiin kumpaankin lähettää henkilöitä akiteeraamaan puolueen hyväksi. - Keskustelun jälkeen päätettiin, ettei rahastonhoitajalta vaadita takuusta.

Yhdistyksen järjestämässä tilaisuudessa 19.3.06 puhuja J. Martikainen piti laajan ja valaisevan esitelmän oikeasta ja väärästä yhteiskuntajärjestelmästä. Keskustelun jälkeen päätettiin antaa jyrkkä ja julkinen paheksuminen senaatille, koska se oli hylännyt kansan vaatimuksen, että 21 vuotta täyttäneille annettaisiin äänioikeus, ja muuttanut äänioikeusikärajan 24 vuodeksi. Toiseksi paheksuttiin sitä, kun senaatti oli sulkenut sotaväen, tuon parhaan ^{n/} kasanluokan, äänioikeuden ulkopuolelle.

Maaliskuun kuukausikokouksessa päätettiin liittyä sosialidemokraattiseen puolueeseen. Eräälle jäsenelle päätettiin antaa varotus sanomalehden kautta, kun hän oli häirinnyt kristillistä hartaushetkeä.

Erään esitelmän päätyttyä Ellen Makkonen pyysi esitelmän pitäjää selvittämään, että mitä tuo yläluokka anastaa ja ryövää, kun sitä aina sanotaan ryöväriksi, johon esitelmänpitäjä vastasi, että kaikki, jotka ovat rikastuneet jopa miljonääreiksi asti, ovat anastaneet köyhälistön työn tuloksia. - Edustajaksi Työläisnaisliiton Viipurin kokoukseen lähetettiin Ruusa Sihvonnen, jolle annettiin matkarahaksi 15 markkaa. - J. V. Snellmanin 100-vuotissyntymäjuhliin osallistuttiin. - Yhteinen vappujuhla vietettiin Ihalan työväenyhdistyksen kanssa. Yhdistys marssi Ihalan työväenyhdistystä vastaan asemalle laulaen "Tervetuloa joukkohomme", jonka loputtua Ihalan työväenyhdistys lauloi Kansainvälisen, minkä jälkeen lähdettiin nuorisoseuran talolle, jossa lauluseurat lauloivat "Oi kevät kaunis toukokuun". H. Lahtinen, S. Saarikivi, S. Pipatti ja neiti H. Pesonen puhuivat. Ilalla Ihalan työväenyhdistys näytteli "Virkistysmatkan". Juhla loppui kello 2 yöllä. - Kun pastori Jauhainen ei laskenut palvelijoitaan vappujuhliin, niin työväenyhdistyksen puolesta annettiin pastorille julkinen paheksuminen, jonka kirjoittajiksi

valittiin S. Pipatti, J. Tyyskä ja A. Anttonen.

Yhdistys vietti kesäjuhlaa 1.7.06 ja ~~osallistui~~ edustajien-
sa kautta neuvotteluihin Hiitolassa yhteisistä kesäjuhlista.

Jäsenmaksujen ^{n/}katamisen tehostamiseksi järjestettiin erään
kuukausikokouksen yhteyteen perheiltama, johon pääsi maksetulla
jäsenkirjalla ja jäsenmaksuja kannettiin samassa ~~ynkzytessä~~ ti-
laisuudessa. - Yhdistyksen liikenevät rahavarat päätettiin tal-
lettaa Jaakkiman työväen osuuskaupan käyettäväksi kohtuullista
korkoa vastaan.

Oulun puoluekokoukseen yhdistyksen edustajaksi lähetettiin
rautatiealainen S. pipatti. Edustajan tuli äänioikeusasiassa esit-
tää valtiopäivien hyväksymien äänioikeus^{eus}rajoitusten poistamista,
paitsi huonomaineisille ei ole myönnettävä äänioikeutta. Halli-
tuksen tulee olla kansalle vastuullinen kaikista teoistaan. Kun-
nallinen äänioikeus ~~XX~~ on saatava samanlaiseksi kuin valtiolii-
nenkin äänioikeus. On saatava perinnöllinen vuokraoikeus torp-
pareille. pikkutilallisille on tuettava maanomistusoikeus siihen
maahan, jonka he tarvitsevat omaan viljelykseensä. On saatava
sellainen työkyvyttömyysvakuutus, että sattui pa tulemaan työhön
kykenemättömäksi missä tapauksessa tahansa ja millä ikävuodella
hyvänsä, niin kaiken sen ajan, jonka hän on kykenemätön työllään
hankkimaan elatuksensa, hän saakoon elatuksensa vakuutuskassas-
ta. Palkollissääntö on poistettava. Yleinen kieltolaki on saata-
va. Työväenyhdistyksen jäseniltä on vaadittava raittiutta.

Uukunlemelle lähetettiin viisi henkilöä puhumaan työväen vaa-
timuksista ja sosialistisen aatteen tarkoituksesta.

Kokouksessa 2.9.06 valittiin 3-miehinen komitea tekemään
alustusta siitä, mihin toimenpiteisiin olisi ryhdyttävä työt-
tömyyden ehkäisemiseksi paikkakunnalla. Asiaa käsiteltiin 7.10.
06 pidetyssä kokouksessa, mutta ei löydetty sopivaa ratkaisua.

Kokouksessa 21.10.06 päätettiin valita neljä luotettua miestä akitatsionitoimikunnaksi, joiden tuli saada akiteerausmatkoiltaan arkipäiviltä 2 markkaa. Suljetuin lipuin toimitetun vaalin perusteella tulivat valituiksi H. Lahtinen, A. Anttonen, S. Uimonen ja K. Haapasalo. Samassa kokouksessa lakkorahasto päätettiin luovuttaa akitatsionirahastoon. Puolueen lentolehtiä tilattiin 200 kpl.

Kurenrannalla S. Saikkosen talossa pidettiin 8.12.06 yhdistyksen väliaikainen kokous sen johdosta, kun ^{Viipurin/}~~Näpän~~ Sahaoy:n Jaakkimassa olleet metsätyömiehet olivat pitäneet kokouksen ja päättäneet ryhtyä vaatimaan palkankorotusta. Kokous päätti, että ellei isännistö myönnä vaatimuksiin, niin tehdään lakko. A. Anttonen määrättiin lähtemään Kurkijoelle saman yhtiön metsätyömaalle selostamaan tilannetta Jaakkimassa. Lakko, johon osallistui paljon järjestäytymättömiäkin, loppui työmiesten osittaisella voitolla kestätyään 35 päivää. Lakon päätyttyä tarjottiin lakkokokouksissa tehdyt pöytäkirjat säilytettäväksi yhdistyksen arkistossa ja ylijääneet lakkovarot yhdistykselle ainaiseksi lakkorahastoksi. Yhdistys hyväksyi molemmat tarjoukset. Kun työnjohtaja M. Seppänen oli toiminut värvääjänä lakonalaiselle työmaalle, niin hänelle annettiin tilaisuus tulla puolustautumaan yhdistyksen kokouksessa. Kun hän ei tehnyt sitä, niin hänet erotettiin yhdistyksestä.

Vuoden 1906 kuluessa oli yhdistykseen tullut uusia jäseniä 77; poismuuttanut 8; erotettua eri syistä 38; vuoden lopussa oli 99 jäsentä. Tuloja oli ollut 1.400:61; säästö 146:32.

Vuosikokouksessa Kurenrannalla S. Saikkosen talossa 20.1.07 ei myönnetty tilivapautta, koska tilinpäätöstä ei oltu tehty. Vuosikertomus määrättiin tehtäväksi kokonaan uusi. Puheenjohtajaksi valittiin A. Anttonen, sihteeriksi K. Haapasalo; rahaston-

hoitajaksi J. Veikkolainen. Laukon torpparihäätöjen johdosta valittiin komitea laatimaan paheksumislausuntoa ja toimittamaan sen sanomalehtiin. Valitsijayhdistyksen edustajaehdokkaista pyydettiin saapumaan paikkakunnalle selittämään kantaansa. päätettiin hommata väittelykokous porvaripuolueiden kanssa ja pyytää sitä varten puhujaa puolueeneuvostolta. Valittiin edustaja Jaakkinen työväen osuuskaupan kokouksiin.

Ensimmäiset eduskuntavaalit antoivat tänä talvena aiheen monen kokoukseen ja niissä käsiteltiin vaaliasioita hyvin runsaasti. Kaikkia paikkakunnan äänioikeutettuja työläisiä kehoi-

~~Kokouksessa~~
tettiin vaatimaan isänniltään vapautta toisena vaalipäivänä, jota heillä olisi tilaisuus käyttää äänioikeuttaan. Myöskin isännistöä kehoitettiin omasta puolestaan antamaan työläisilleen vaalivapauden. Kun väittelykokousta mainostettiin, niin ilmoitettiin, että jos joku puolue ei saavu väittelyyn, niin katsotaan sen puolueen tuntevan mitättömyytensä. ~~Kokouksessa~~
~~esillä oli useita keskusteluita ja esityksiä. Näistä merkittävimmät~~
~~työväen liian suuri määrä on työttömänä ja~~
~~joissakin paikoissa on jopa nälkä.~~ Kun kokous sitten 3.3.07 nuorisoseuran talossa aloitettiin, niin kysyttäessä ilmoittautui ainoastaan sosialidemokraattisen puolueen edustaja V. Lehokas. Nuorsuomalainen Terävä ilmoittautui myöskin esiintyvänsä, mutta ei puolueen edustajana, vaan yksityisenä henkilönä. Lehokas puhui tavasta, jota väittelykokouksissa on käytettävä sekä sitten sosialidemokratian puolueen syntyä, porvari-
puolueitten ohjelmista ja niitten suhteesta köyhälistöön. Hän vertasi porvarien ja työväen ohjelmia toisiinsa; puhui valtiollisen kansanvallan toteuttamisesta ja maatalouskysymyksestä sekä näytti esimerkein miten porvarien ohjelma on hatara, joten siihen ei ole lainkaan luottamista, sillä porvarien ja köyhä-

listön edut eivät sovi yhteen. Kun Lehokas oli ^oipettanut, niin Terävä ilmoitti, ettei hän halunnut enää ruveta yksityisikontaiseen väittelyyn, jonka jälkeen Lehokas alkoi arvostella nuorsuomalaista puoluetta. Lopuksi puheenjohtajana toiminut S. Pipatti puhui köyhälistön taistelusta ja kiitti Lehokasta hänen toimistaan paikkakunnan köyhälistön herätykseksi. Sitten kohotettiin eläköön kansainväliselle köyhälistön taistelulle.

~~Kokouskäsikirja 323.~~ Samana päivänä pidettiin myöskin yhdistyksen kuukausikokous, jossa luettiin Nivan vastaperustetun työväenyhdistyksen ilmoitus liittymisestään alaosastoksi Jaakkiman työväenyhdistykseen. Keskustelun jälkeen päätettiin kehoittaa nivalaisia liittymään suoraan Suomen Työläisliittoon ja lähettää J. Turunen avustamaan heitä tässä asiassa. Miklin työväestö oli pyytänyt yhdistyksen avustusta perustaakseen työväenyhdistyksen. Sinne päätettiin lähettää avustajiksi J. Turunen ja K. Haapasalo. - päätettiin pitää Ihalan, Nivan ja Jaakkiman työväenyhdistysten yhteinen kokous. - Edellisen vuoden kertomusta yhdistyksen toiminnasta ei ollut vielääkään, kun tekijöiksi valitut eivät olleet saaneet ¹²opeellisia tietoja, mutta johtokunnalle ja rahastonhoitajalle myönnettiin tili vapaus. - Kirjaston perustamista varten päätettiin pyytää arpajaislupa, joka saatiinkin huhtikuussa 4000 arvalle á 25 penniä. - Johtokunta ~~XXXXXX~~ valitsi kahdeksan henkilöä pitämään vaalikokouksia eri kylissä.

Anni Roisko piti nuorisoseuran talossa esitelmän etupäässä naisten yhteiskunnallisesta asemasta ja sosialidemokraattisen puolueen ohjelmasta. Sen päätyttyä tarjottiin keskustelua, mutta ketään vastustajaa tai epäilijää ei ilmaantunut, joten esitelmänpitäjä puhui vielä Venäjän vapaustaistelusta, jonka jälkeen huudettiin eläköön Venäjän vapaustaistelijoille ja laulettiin "Aatteen puolesta." - Vaaliviikon ajaksi lähetettiin 12 henki-

löö eri/ kyliin harjoittamaan henkilökohtaista valistustyötä.

Kokouksessa 7.4.07 päätettiin ostaa kaksi "Kansan Näyttämön" osaketta, mikä päätös osoittaa epäitsekästä taiteen tukemista, sillä ilmeisesti varsin muuta ^{ma/} päätöksentekijöistä itse joutui näkemään tämän helsinkiläisen näyttämön esityksiä. Samassa kokouksessa päätettiin pitää/ iltama S. Saikkosen hyväksi korvaukseksi siitä, kun hän oli maksutta luovuttanut huoneen yhdistyksen kokouksia varten.

Vappujuhlan viettopaikka aiheutti useita kokouksia ja neuvotteluja. Nuorisoseuran varaesimies ei luvannut sitä varten seuran taloa. Tästä syystä yhdistys lähetti lähetystön hänen luoksensa saamaan tarkempaa selvitystä ja vaatimaan nuorisoseuran yleistä kokousta. Seura lähetti pöytäkirjanotteen, jossa ehdotettiin vietettäväksi yhteistä vappujuhlaa, jonka tulot ja menot seurat ja yhdistykset jakaisivat tasan. Ehdotuksesta pyydettiin Ihalan ja Nivan työväenyhdistysten mielipidettä, jonka jälkeen yhdistys päätti:

Nuorisoseuran on poistettava ehdotuksestaan ponsi, että juhlat ovat pidettävät puolueettomat.

Kumpaisellakin puolella olkoon oikeus pitää juhlassa puoluepuheita ilman, että toisella puolella on mitään vastaan sanomista. Puhkeen aika on rajoitettava yhdeksi tunniksi.

Työväenyhdistyksillä olkoon oikeus esittää laulunsa vapaasti juhlassa; myöskin on oikeus esittää kupletti.

Tulot ja menot juhlasta on jaettava tasan kunkin niihin osaa ottavan seuran kesken.

Työväenyhdistyksillä olkoon oikeus tuoda lippunsa vapaasti juhlaan; sama oikeus on myöskin niiden osastoilla.

Juhlasta on ilmoitettava myöskin työväen sanomalehdissä.

Vappuna sitten asemalta järjestynein rivein marssittiin nuo-

risöseuran talolle, jossa oli 5 puhetta päivän merkityksestä, 2 näytelmää sekä satuja, runoja, soittoa ja laulua. Osanottajia oli n. 500. Mieliala oli innostunut. Juhla loppui kello 2 yöllä.

Elisenvaarassa 16.5.07 pidettyyn eduskuntaedustajain evästyskokoukseen yhdistys lähetti A. Aallon ja H. Lahtisen, joille maksettiin matkat sekä päivärahaa 2:50. Eduskunnan avajaispäivänä, 22.5.07, yhdistys kokoontui kello 6 iltapäivällä.

Kirjaston hyväksi 18.8.07 pidettyihin arpajaisiin teetätettiin J. Veikkolaisella voitoksi piironki ja kiikkutuoli, jotka olivat päävoittoina. Arpajaisia varten tilattiin 100 kpl markan hintaisia pääsylippuja sekä 75 pennin hintaisia 500 kpl. Kahvilippuja tilattiin 4.000 kpl. Puhujaksi pyydettiin Y. Sirolaa ja hänen kieltäytymisensä jälkeen N. Valavaaraa, mutta tilaisuudessa puhuivat Pipatti, Vuolle, Supinen, Sarkanen ja Markkanen. Näytelminä esitettiin "Kylpymatkalla" sekä "Minä ja anoppini". Arvat menivät kuin kuumille kiville. Tulos oli hyvä. Se kai vaikutti siihen, että seuraavissa kokouksissa esitettiin useita laskuja, joista toiset jo melko vanhojakin. Elisenvaaran työväenyhdistys, itäisen piirin sos.-dem. piiritoimikunta ja Jaakkiman osuuskauppa pyysivät yhdistykseltä lainoja, joiden anomusten johdosta päätettiin liikenevät rahavarat antaa osuuskaupalle, josta päätettiin tehdä kaikki yhdistyksen ostokset.

Johtokunnan kokouksessa 6.9.07 päätettiin esittää seuraavalle kuukausikokoukselle, "koska yhdistys on joutunut yhä pahempaan välikäteen nuorisoseuran talon suhteen", että koetettaisiin saada oma talo. Vasta 5.1.08 J. Turusen talossa pidetyssä kokouksessa J. Anttonen alusti talokysymyksen, jota vireillä pitämään valittiin J. Turunen, A. ja J. Anttonen, S. Uimonen ja J. Kähkönen, joiden tuli esittää harkintansa tulokset 9.3.08 pidettävälle kokoukselle, jonka päätös ei ole ollut nähtävissä, kun

seuraava käytettävissä ollut pöytäkirja on 1.2.14 pidetystä kokouksesta.

Yhdistys on hyväksytty 16.1.07 työläisliiton jäseneksi numerolla 447.

Vuoden 1908 ajan päätettiin yhdessä Inalan, Nivan ja Miklin työväenyhdistyksen kanssa kustantaa kunnan ilmoitukset Rajavahdissa. Vuosikokouksessa myönnettiin tilivapaus. Yhdistys oli edellisellä vuonna pitänyt 36 kokousta. Sen toimesta oli kunnan alueella pidetty 77 puhetta. Tuloja oli ollut 2.263:17. Säästöksi oli jäänyt 657:20. puheenjohtajaksi tuli J. Turunen, varalle K. Haapasalo, joka valittiin myöskin kirjuriksi.

Vuonna 1908 kokouksia pidettiin eri paikoissa. Vappujuhla oli S. Saikkosen talossa. Elokuussa rakennustoimikunnalle annettiin kehoitus ripeämpään toimintaan. Tähän antoi sysäyksen nuorisoseuran talossa 26.7.08 pidetyt arpajaiset, joissa arvat näyttivät loppuneen kesken. Yhtään humalaista ei ollut. Ei myöskään "ainoatakaan herraskaista näkynyt, joten luokkarajat olivat selvillä". Yhdistys puolestaan oli helmikuussa erottanut 47 jäsentä, jotka eivät olleet maksaneet jäsenmaksujaan. Heidän joukossaan oli paikkakunnan porvarillisia. ~~Yhdistykseen~~ Yhdistykseen jäi parisenkymmentä jäsentä.

Rakennustoimikunta esitti 8.11.08 kauppias Rakköläisen, S. Pitkäsen ja J. Turusen talojen myyntitarjoukset, joista yhdistys asettui viimeksi mainitun talon ostamisen kannalle ja jätti rakennustoimikunnan huoleksi tiedustella lainaa. Rakennustoimikunta esitti kuitenkin 13.12.08 ostettavaksi metsää hirsien hankkimiseksi sekä vuokrattavaksi tontin taloa varten. Yhdistys päätti 3.1.09 vuokrata tontin kauppalaista ja ostaa Visaiselta metsää 600 markan hinnasta. Puut kaadettiin tammikuussa ja 25.2.09 pidettiin hirrenajotalkoot, joihin monin verroin tervetulleita.

olivat ne, jotka toivat kuorman omista metsistään. Illalla ko-
keennuttiin J. Turusen taloon lämpimien vehmäskahvien pariin.

Vuosikokous 24.1.09 pidettiin puuseppä Turusen talossa. Edel-
lisen kesän arpajaisista oli ollut puhdas tulo 1.061:68. Tili-
vapaus myönnettiin, puheenjohtajaksi tuli S. Uimonen, varalle
J. Veikkolainen ja kirjuriksi A. Haapasalo. Vappuna oli yhtei-
nen mielenosoituskulkue Ihalan nuorisoseuran taloon, jossa oli
iltama.

Työväentalon rakennuksella pidettiin ensimmäinen yhdistyksen
kokous 24.6.09. Silloin päätettiin ostaa hirsiä lisää M. Veik-
kolaiselta velkakirjalla, johon hankitaan luotettavat takuut. P.
Heimonselta saatiin velkaa 500 markkaa. Yhdistyksen jäseniltä ke-
rättiin rahaa 5 markan velkakirjoilla. - Arpajaiset ja iltama
pidettiin 22.8.09 nuorisoseuran talossa, jossa pidettiin myöskin
5.12.09 iltama rakennusrahaston hyväksi.

Vuosikokouksessa 23.1.10 hyväksyttiin vuosikertomus, mutta
tilikertomusta ei oltu ehditty valmistaa. Puheenjohtajaksi va-
littiin H. Lahtinen ja varalle A. Haapasalo. Valittiin komitea
laatimaan sääntöjä kirjastolle. Päätettiin ryhtyä pitämään ar-
pajaisia, jotka olivatkin nuorisoseuran talossa 24.7, mutta kun
arvat eivät menneet silloin kaupaksi, niin pidettiin jatkoarpa-
jaiset ensi 28.8 ja sitten vielä tapana Lahdenpohjassa puu-
seppä Turusen talossa, kun ^{oma} talo ei vielä silloin ollut sellai-
sessa kunnossa, että siinä olisi voitu pitää ~~xx~~, vaikkakin iltama
jo oli pidetty sen jälkeen, kun jäsenet olivat hankkineet
luotollaan velaksi ovet ja akkunatarpeet. Kattopäreet puheen-
johtaja oli hankkinut yksityisellä vastuullaan, kun ei saanut
johtokuntaa kokoontumaan. - Rahojen hankkimiseksi koetettiin pi-
tää vierailuiltaamiakin. Sellainen oli Kuokkanien nuorisoseu-
ran talossakin 17.4.10.

Vappujuhla aloitettiin omalla tontilla ja mentiin Härmän pihalle jatkamaan. Kokouksessa lausuttiin toivomus, että sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä yhä edelleen vastustaisi mitä jyrkimmin maamme lakien ja vapauden sortamista.

Vuosikokouksessa 15.1.11 puuseppä J. Turusen talossa myönnettiin tilivapaus. Puheenjohtajaksi valittiin H. Pärssinen; varap. ja kirjuriksi J. Virkkunen; rahastonhoitajaksi M. Pöysti uudelleen.

Vappuna tehtiin päivällä mielenosoitusretki Vaaran kylään ~~Kä~~ Härmän taloon, jossa suoritettiin ulkoilmaohjelmaa lauluin ja puhein. Iltama Työväentalossa onnistui tunnustusta ansaitsevalta tavalla. Väkeä oli satoihin noussut joukko.

Työväenliikkeen mustaamistarkoituksessa oli "Jaakkiman Sanoissa" 14.6.11 uutinen "Rohkea kiristysyritys" ja peräkaneettina maininta, että J. palokangas oli Jaakkiman työväenyhdistyksen päähenkilöitä. Jaakkiman työväenyhdistys käsitteli kokouksessaan 2.7.11 mainittua letkausta ja totesi, ettei mainittu palokangas ollut milloinkaan ollut yhdistyksen jäsenkään, sitä vähemmän sen päähenkilö.

Talo valmistui kesän kuluessa niin, että 20.8 pidettiin siinä kesäjuhla ja iltama. Työnjuhla oli viikkoa myöhemmin ja siinä puhuivat P. Huttunen ja S. Pipatti. Arpajaiset, kesäjuhla ja iltama olivat 10.9, mutta huonon sään vuoksi yleisöä oli niin vähän, etteivät kaikki arvat menneet kaupaksi, joten pidettiin jatkoarpajaiset 24.9.

Ensimmäiseksi talon vahtimestariksi valittiin yhdistyksen silloinen kirjuri J. Virkkunen. Samassa kokouksessa päätettiin, että henkilöt, ~~että henkilöt~~, jotka päihtyneinä tai muuten ovat häiriöksi yhdistyksen tilaisuuksissa, kielletään saapumasta talolle määrääjäksi. Ensimmäinen pääsykiellon saanut oli muuan

T. Saikkonen, joka kiellosta huolimatta tunkeutui sisään väkisin lyöden puukolla kahta miestä käsivarten, joista valtimot katkesivat.

Nimismies Lagerwall ryhtyi myöskin ahdistamaan yhdistystä. Ensimmäin hän tuli yksin puheenjohtajan luo tiedustellen mihin puolueeseen yhdistys kuului, jäsenmäärää 1.11.11, toimihenkilöiden nimiä, mitä uskonlankoa on jäsenistössä ja mikä on heidän valtiollinen väriyksensä. Parisen viikkoa myöhemmin tämä perustuslain nimismies tuli uudestaan puheenjohtaja H. pärssisen asuntoon ja ~~hän~~^{an} hänellä oli tällä kerralla mukana poliisi Koponen. Kun puheenjohtaja kieltäytyi tälläkin kerralla, niin nimismies sanoi: Elä kadu perästäpäin! Ette saa tästä lähtien arpajaislupaa. ~~Tämä on täysin laillista~~ Miten sitte toimitte? Tämä uhkaus toteutuikin.

Vastalausekokouksessa 5.11.11 oli läsnä toistasataa työläistä, jotka lausuiivat jyrkän peneksumisensa Evon lakkolaisten luokatuomion johdosta.

Yhdistys käytti vuonna 1911 talonsa rakentamiseen n. 2000 mk. Kuitenkin päätettiin avustaa pienellä rahasummalla niitä tovereita, joilla oli täysinmaksettu jäsenkirja ja olivat tosipuutteessa.

Nimismies Lagerwall ei jättänyt yhdistystä rauhaan. Hän saapui 3.1.12 puheenjohtaja pärssisen luo kieltäen pitämästä sellaisia puheita, jotka loukkaavat kristinuskoa. Puheenjohtaja ei tiennyt milloin sellaista olisi tapahtunut tai tulisi tapahtumaan, mutta kehoitti nimismiestä saapumaan itse kuuntelemaan.

Vuosikokous 4.2.12 pidettiin omassa talossa. puhdas omaisuus oli 5.092:90. Täysinmaksaneita jäseniä vuoden lopussa 35. Tilivapaus myönnettiin. Puheenjohtajaksi valittiin H. pärssinen edelleen; varapuheenjohtajaksi F. Norlin, kirjuriksi K. Poutanen ja rahastonhoitajaksi M. Pöysti.

Työväentalo oli edelleen porvarillisten silmätikkuna. "Laatoksessa" väitettiin, ettei siellä juuri muuta tehdä kuin juopotellaan ja tapellaan. Yhdistyksen taholta selitettiin tosiasia ^{ssa} ~~si~~ heillä olevan enemmän haittaa sivullisista, jotka tulivat maksullisiin iltamiin, kuin omista jäsenistään. Talolla oli pidetty järjestystä. ~~Kokouksissa on ollut kukaan eikä kukaan ole ollut.~~

Vappujuhlaan osallistui n. 200 henkilöä. Karhunen, pärssinen ja Lahtinen puhuivat. Vappuilltamassa oli yleisöä n. 400 henkilöä.

Työväentalon viikolaisten päiväjuhla helluntaina täytyi peruuttaa, kun soittokunta ja juhlapuhujaksi lupautunut kansanedustaja S. Mäkelä eivät tulleet, mutta iltamassa H. Lahtinen yhdistyksen vanhimpana jäsenenä piti tervehdyspuheen. Muutaman runon lausuttuaan toveri Tanskanen puhui työväenliikkeestä sivistystekijänä ja toivoi talosta kotoista paikkaa työläisten itsekasvatukselle. - Syysjuhla ja iltama pidettiin 8.9.12.

Yhdistyksen toiminta näinä aikoina oli veltonpuoleista. Kesällä jäivät monet kokoukset pitämättä, kun jäsenet eivät viitsineet saapua. Syksyllä pidetyillä luennoilla oli pyhänä kuuli-joita puolisensataa, kun muut olivat korttimäessä. Arki-iltoina kuuli-joita oli enemmän. Toiset luennot olivat 18 - 19.1.13. Luennoitsijana oli S. Leppä.

Ensimmäinen suurempi laina saatiin Viipurin Työväen Säästöpankista 29.12.12. Summa oli 3.000 markkaa ja takaajina J. Virkkunen, nahkuri Saira, suutari M. Sihvonen, J. Veikkolainen ja D. Jokelainen.

Vuoden 1913 alussa yhdistyksellä oli rahaa 118:32, talo arvoltaan 8.561:64 ja ulkokuone arvoltaan 50 markkaa. puheenjohtajana oli H. pärssinen ja kirjuri T. Sara; loppuvuonna kuitenkin J. F. Korhonen.

Vappuna saapui määräaikana vain kolmisenkymmentä henkilöä,

joten luovuttiin ulko-ohjelman suorittamisesta, mutta torpassa toveri Lantinen puhui valtiollisesta asemasta n. 50 kuulijalle. Toveri Karhunen selosti valtiollista kansanvaltaa. Iltamiin saapui n. 250 henkilöä. Toveri Korhonen piti ansiokkaan esitelmän 8-tuntisesta työpäivästä. - Nimismieheltä oli poliisin välityksellä muutama päivä aikaisemmin saapunut suullinen ukaasi: Juhlakulkuetta ei saa toimeenpanna. Lippujen kantaminen on kielletty. Työväentalon liputtaminen on kielletty. Valtiolliset puheet on kielletty. Laulamasta on kielletty.

Nimismiehen aikaisemmin antama uhkaus arpajaiskiellosta oli edelleenkin voimassa, koska kenraalikuvernööri ei antanut tänäkään vuonna arpajaislupaa.

Työväentalolla vietettiin 17.8.13 juhlaa piiriin perustetun työväenopiston stipendirahaston hyväksi. Kello 12 saapuivat juhlapaikalle poliisit Antti Kapanen, Reino Nummelin ja satamapoliisi Vähäpullo, jotka esittivät yhdistyksen puheenjohtaja pärssiselle vaatimuksen, että talon harjalta ja juhlaportin koristegangosta oli poistettava punaiset liput. Pärssinen pyysi nähdä kirjallisen määräyksen, mutta Nummelin karjaisi: Otatteko liput alas vai ei? Kun sitä ei tehty, poliisi Kapanen kiipesi katolle poistaen lipun. Samoin juhlaporttia koristanut lippu riistettiin alas. Lähellä asunut toveri Raunio kiinnitti lipun mökkinsä salvaimeen. Mutta kun ohjelman suorittamisesta oli jäljellä enää vain urheilun suorittaminen ja lippukin oli kohotettu mökin harjalle, poliisikolmikko saapui paikalle uudelleen ja rantapoliisi Vähäpullo kävi ottamassa lipun harjalta. Joka läsnäol^aleista setti sen kuitenkin ennen pitkää uudelleen liehumaan. Nyt poliisit kiivastuivat ja Nummelin hyökkäsi kuin villi lipun kimppuun. Kun poliisi oli poistunut, kohosi kolmasti poliisin raadeltavana ollut lippu korkean puun latvaan. Täältä poliisi ei repinyt sitä enää alas.

Kuitenkaan juttu ei päättynyt tähän. poliisi Nimmelinin vaatimuksesta työmiehet J. Rautio ja E. Suosyrjä erotettiin työstään maanantaiamuna. Nämä nostivat siitä kanteen poliisia vastaan elinkeino-oikeutensa loukkaamisesta, mutta käräjillä työnjohtaja Hagman todisti omasta tahdostansa lähettäneensä työmiehet nälkätalpaaleelle, joten kanne poliisia vastaan kumottiin.

Yhdistyksen puheenjohtaja H. Pärssinen puolestaan meni nimismies Lagerwallilta vaatimaan takaisin poliisi Nimmelinin raastamaa lippua, mutta nimismies ilmoitti, ettei hän tiedä mitään koko asiasta. Pärssisen huomautettua, että poliisihan toimii nimismiehen ~~käskyn~~ käskynalaisena, nimismies uudisti väitteensä.

Juhla muuten sujui hyvin. H. Pärssinen ja J. Latukka puhuivat. Hilda Tarkkonen esitti lausuntaa. Iltamassa väkeä oli runsaasti. J. Latukka puhui täälläkin. Esitettiin runo ja näytelmä "Surkeasti petetty". Kurkijoen jouhiorkesteri huolehti soitannollisesta puolesta niin päivällä kuin illallakin.

Kuukausikokouksessa 7.9.13 päätettiin tilata 3-päiväiset luennot. Syysjuhla päätettiin pitää komeine ilotulituksineen ja monipuolisine ohjelmineen. Paikkakunnan lehdessä päätettiin julkaista yhdistyksen toivomus, että poliisiviranomaiset ryhtyisivät tarmokkaampiin virkansa vaatimiin toimenpiteisiin salakapakoimisen johdosta, joka etenkin iltama- ja juhla-aikoina rehoitti räikeästi paikkakunnalla.

Yhdistyksen toiminta oli tänä vuonna pääasiassa taistelua taloudellisten vaikeuksien kanssa. Perustettu näytelmäseura ei ruvennut toimimaan kunnolla. Aikaisemmin perustettu yhdistyksen voimisteluseura "teki vararikon", kuten yhdistyksen toimintakertomuksessa mainitaan. Yhdistyksen kokouksia pidettiin 13 ja johtokunnan 18. Niistä kertyi pöytäkirjaan yhteensä 123 §:ää. Jäseniä oli 19. Vuoden lopussa yhdistyksellä oli rahaa 21:92.

Vuodelta 1914 on useita uutisia, jotka kertovat juopottelun yleisyydestä. "Jaakkiman Sanomat" kertoi, että 11.1.14 Työväentalon iltamassa näytelmän esittäjät olivat lopulta niin juovuksissa, että kolmas näytös jäi esittämättä. Tämän johdosta muuan saarnaaja, joka oli ollut myskin samassa iltamassa, kertoi "Rajavahdille" poliisien olle^{en} juovuksissa vieläpä niin paljon, että n:o 183 Viipurista oli tuntuvasti pätkässä olleena sekaantunut käsin kurittamaan muuatta miestä. Yhdistyksen kokouksessa lausuttiin jyrkkä paheksuminen juopuneille jäsenille. Juhannuskokolla Papinsaareissa oli n. 250 henkilön joukossa ani harva juopunut, joiden joukossa oli yhdistyksenkin jäseniä pilaamassa järjestönsä mainetta. Hulikaaniteko sattui myöskin heinäkuussa eräässä iltamassa, jom^o pari tukkityöläistä liput ostettuaan oli asettunut seisomaan. Hetken kulutta kolme paikakuntalaista liput ostettuaan asettuivat edellisten lähelle. Joku heistä pisti ammottavan haavan toisen tukkityöläisen hartioihin, jonka jälkeen poistuivat sanaakaan sanomatta. Vaiti oli myöskin puukote tu ja poistui toverinsa kanssa.

Yhdistyksen puheenjohtajana oli tänä vuonna H. Pärssinen edelleen; kirjuriina A. Haapasalo; rahastonhoitajana J. Virkkunen. - Voimisteluseura ryhtyi taas toimimaan. Nuorisoseuralle määrättiin vuokraa talon käyttämisestä. Lauluseura "Sävel" oli toiminnassa. Parissakin yhdistyksen kokouksessa on annettu huvitoimikunnan puheenjohtajalle ankara muistutus, että hän kutsuisi huvitoimikunnan kokoon.

Vappujuhla oli määrätty alkavaksi kello 12; että syrjäkylis-
takin osallistuvat ehtisivät mukaan, mutta silloinkin oli saapuvilla vasta kolmisenkymmentä, joten luovuttiin kulkueesta, joka oli suunniteltu rannan kautta Sässönmäen ympäri ja takaisin talolle. Päivän ohjelma kuitenkin suoritettiin. Puheita piti-

vät Korhonen, Karhunen ja Lahtinen. Kello kuudelta tapahtui välinäytös: Työväentalolle saapui pari poliisia "velvollisuuksiin täyttämään", kuten he sanoivat. He käskivät yhdistyksen varapuheenjohtajaa poistamaan lipun katolta, minkä käskyn annettuaan he poistuivat. Käskyä ei noudatettu.

Huhtikuun kokouksessa halkovarkaille annettiin varotus, etteivät omin luvuin ottaisi halkoja yhdistyksen talolta. Samalla päätettiin teetättää halkovaja talon alle. - Tampereen lakossa olleiden ~~te~~ kenkätentaitten tuotteita päätettiin olla ostamatta. Kaikkia työläisiä kehoitettiin jalkineita ostaessaan katsomaan tarkoin mitä he ostavat. - H. pärssisen tehtäväksi annettiin kaivaa yhdistyksen tontille kaivo, josta maksetaan 10 markkaa, "jos tulee vesinen kaivo". - Talon saattamiseksi lämpimäksi päätettiin nostaa vinnille maata ja teettää pukuhuoneeseen välikatto. - Kunnan työttömyyskomitealle annettiin muistutus, että se toimisi ^{i/} ripeästi uhanneen työttömyyshädän torjumiseksi. - Talolle tilattiin "Työmies" ja "Kurikka". - Joulukuusijuhlaa vietettiin yhdessä nuorisosaston kanssa uudenvuodenaattoiltana.

Yhdistyksen kokouksessa 3.1.15 luettiin kunnan palovakuutusyhtiön lähettämä kirjallinen irtisanominen, jonka johdosta valittiin M. Pöysti, H. pärssinen ja Kaarna tiedustelemaan eri palovakuutusyhtiöiltä, missä olisi paras vakuuttaa yhdistyksen talo mahdollisimman korkeasta hinnasta. Tässä kokouksessa keskusteltiin myöskin siitä, vieläkö valitaan huvitoimikunta, vai perustetaanko näytelmäseura. Keskustelu johti tulokseen, että näytelmäseura perustetaan. Sitä valmistelemaan valittiin ⁷ Kaarna, J. Veikkolainen, A. Holopainen, A. Haapasalo, M. Siivonen, M. Pöysti ja J. Korhonen. Vuosikokouksessa 24.1.15 näytelmäseuralle hyväksyttiin säännöt ja valittiin johtajaksi J. F. Korhonen, jolle maksettiin palkkaa 50 markkaa vuodessa.

Tässä vuosikokouksessa hyväksyttiin vuosikertomus ja tilit, jotka osoittivat tuloja 1.778:28 ja menoja 1.779:57. Puheenjohtajaksi valittiin F. Tirronen, varalle M. Pöysti; kirjuriksi H. Pärssinen, rahastonhoitajaksi J. Virkkunen. Maalaisten palovakuutusyhtiössä päätettiin vakuuttaa kiinteistö 10.000 markasta ja irtaimisto 1.000 markasta. Valittiin komitea ottamaan selvää Jaakkiman kirkollisista menoista, jotka selostetaan "Vapaa Ajatuksessa".

Kokouksessa 7.2.15 päätettiin herättää yhdistyksen voimistelu-seura. Samanlainen päätös tehtiin vuoden viimeisessä kokouksessa. Perustetulle nuoris-osastolle päätettiin antaa entisen osaston irtaimisto, paitsi rahoja. - Kunta- ja kirkonkokouksia seuraamaan valittiin H. Pärssinen, J. Kaarna, H. Lahtinen ja O. Pellikka. - K. Halmeen kirjoittama 3-näytöksinen "Kaksintaistelu" esitettiin hyvin maarianpäivänä. "Mustalaisen kosto" esitettiin pääsiäisenä, jolloin ylioppilas M. Heinonen puhui näyttämötaiteesta. Yleisöä oli runsaasti.

Vappuna oli päiväjuhlassa yleisöä vähänpuoleisesti. Aluksi laulettiin Kansainvälinen. Sekakuoro "Sävel" lausui kolmessa erässä arvokkaita lauluja. J. F. Korhonen ~~KUHXXXX~~ piti juhlapuheen ja J. Kaarna kertoi, minkätähden keuhkotauti niin suuressa määrässä on köyhälistön tauti. J. F. Korhonen lausui runon "Karjalan kevät". Juhla päättyi sekakuoron esittämään lauluun "Ajan aallot". Illalla oli yleisöä kohtalaisesti. Silloinkin sekakuoro lauloi. H. Lahtinen puhui 8-tuntisesta työpäivästä. Työväen näytelmäseura esitti "Junulan ja Tanulan".

Kokouksessa 2.5.15 H. Pärssinen ilmoitti eroavansa vahtimestarintolimesta, joka päätettiin julistaa jäsenten haettavaksi. Korkeintaan 1.000 markan lainan hankkiminen Viipurin Työväen Säästöpankista jätettiin johtokunnan tehtäväksi. - Kokouksessa 6.

6.15 kirjuri R. Pärssinen sai eron ja tilalle valittiin A. Haapasalo. - Kokouksessa 4.7.15 valittiin näytelmäseuran johtajaksi J. ~~Kaarna~~ Kaarna, kun J.F. Korhonen oli poistunut paikkakunnalta ilmoittamatta siitä mitään työväenyhdistykselle, mistä tuli rahallista tappiota, kun valmiiksi harjoiteltua näytelmää ei voitukaan esittää.

Yhdistyksen 10-vuotisjuhla 19.9.15 onnistui hyvin. Väkeä huoneet olivat aivan täynnä. H. Pärssinen lausui tervehdyssanat. ~~Kaarna~~ piirisihteeri Valavaara piti juhlapuheen ja H. Lahtinen esitti 10-vuotiskertomuksen. Suullisia tervehdyksiä esitettiin monelta järjestöltä. Näytelmäkilpailuihin osallistui Jaakkiman ty "Lealla" ja Ihalan ty "Kihlauksella".

Yhdistyksen lukusaliin tilattiin "Työmies" ja "Päivän Tiedot". Vuoden lopussa oli rahaa kassassa 49:75. Omaisuuden arvoksi oli merkitty 6.188:84. Vuosikokouksessa 6.2.16 toimintakertomus hyväksyttiin ja tilivapaus myönnettiin. Puheenjohtajaksi valittiin A. Haapsalo; kirjuriksi J. Veikkolainen. J. Kaarnalle myönnettiin pyytämänsä ero näytelmäseuran johtajantoimesta, joka julistettiin haettavaksi. - Kokouksessa 5.3.16 otettiin sahatyöläistenliiton Jaakkiman osaston varat ja arkisto yhdistyksen hoitoon. Nahkatyöntekijäin työhuonekunnalle annettiin oikeus pitää kokouksensa Työväentalossa 50 pennin maksusta kokoukselta. - Johtokunnan ehdotuksen mukaisesti päätettiin J. Tuomikosken välityksellä ostaa Oskaran kustantamia kirjoja kuukausimaksulla n. 100 markan arvosta. - Maaliskuussa perustetun kunnallistoimikunnan kotipaikaksi tuli Jaakkima. Eduskuntaehdokkaista äänestettäessä yhdistyksen jäsen H. Lahtinen ja J. Pihlman Antreasta saivat ääniä eniten. - Voimisteluseuralle hyväksyttiin säännöt ja näyttämönjohtajaksi valittiin Siviä Salonen Alavudelta. - Vappuna oli päiväjuhla ja iltama. - Juhannuskokkokustannuksia var-

varten yhdistys myönsi 15 markkaa. Elokuun kokouksessa päätettiin osallistua eräisiin kunnallisiin vaaleihin. Piiritoimikunnalta anottiin 4-päiväiset luennot sekä 10-päiväiset kirjanpito-kurssit.

Työväentalossa oli 29.10.16 kansalaiskokous, jonka puheenjohtajana oli H. Pärssinen ja pöytäkirjantekijänä J. Korhonen. Keskustelussa mainittiin, että lihaa, voita ja maitoa on jo heinäkuusta asti ollut hyvin vaikea saada. Valittiin 5-miehininen toimikunta keräämään tilastoa elintarvepuolan laajuudesta. Rajahintojen ylittäjät päätettiin antaa ilmi viranomaisille. Kunnanvaltuustolle lausuttiin jyrkkä paheksuminen, kun se aloitti rajahintojen ylittämisen päättämällä suorittaa yleisiin tarpeisiin ostetuista teuraseläimistä rajahintoja korkeammat hinnat. Kunnanvaltuusto päätti kylläkin 28.10.16 asettaa elintarvelautakunnan, mutta jätti jäsenten valitsemisen siihen toistaiseksi.

Jaakkiman työväen osuuskauppa oli tehnyt vararikon ja yhdistys menettänyt siinä 200 markkaa. Kokouksessaan 7.1.17 yhdistys päätti liittyä perustettuun Jaakkiman osuuskauppaan. Yhdistykselle tilattiin "Työmies", "Päivän Tiedot", "Työväen Kuvalehti", "Vapaa Ajatus" ja "Ammattijärjestölehti".

Vuosikokouksessa 28.1.17 myönnettiin tilivapaus. Puheenjohtajaksi H. Lahtinen, varalle A. Holopainen; kirjuriksi J. Korhonen; rahastonhohtajaksi J. Wirkkunen. päätettiin ottaa käyttöön amerikkalainen kirjanpito toimintavuoden alusta. Toivottiin, että näytelmäseura järjestäisi ohjelmattomia iltamia mahdollisimman vähän. Hyväksyttiin kirjastonhoito-ohjesääntö ja valittiin kirjastojohtokunta. - Kokouksessa 30.3.17 vaadittiin, että elintarvelautakuntaan on otettava sama määrä työväestön edustajia, kuin siinä on kunnallishallinnon taholta valittuja.

Kun yhdistyksen lippu oli siksi vaalennut, ettei sitä voitu käyttää juhla-kulkueessa, niin päätettiin entisen sos.-dem. nuoris-osaston lipusta muodostaa yhdistykselle väliaikainen lippu, kunnes saadaan varsinainen lippu. Tässä kokouksessa, joka pidettiin 15.4.17, päätettiin kunnanvaltuustolle ja elintarvelautakunnalle ilmoittaa, ettei se tunnusta järjestyneen työväen edustajiksi lisäjäseniksi elintarvelautakuntaan valittuja, koska heistä vain yksi on järjestyneen/ työväen ehdottama. Tämäkin päätettiin kutsua pois elintarvelautakunnasta.

Vappujuhlan vietosta tehtiin ensin sellainen päätös, että se tapahtui ^{si/} kauppakylän torilla, mutta sitten pidettiin Työväentalossa. Kulkueessa oli n. 400 henkilöä ja juhlassa n. 600. Puheita pidettiin kunnallispolitiikasta, 8-tunnin työpäivästä ja ammatillisesta järjestäytymisestä. - Kesäjuhlassa 1.7.17 J. Tuomikoski puhui. Muuna ohjelmana oli kuorolaulua, juhlaruno, runonlausunta- ja sadunkeskertomiskilpailu. Iltamassa esitettiin A. Järnefeltin "Kallun kestit".

Kokouksessa 3.6.17 lausuttiin V. Korhoselle jyrkkä paheksuminen esiintymisestään humakissa yleisellä paikalla. Eri lausauspaikoissa tapahtuneen sala-kuljetuksen estämiseksi kehoitettiin kunnallistoimikuntaa ryhtymään toimenpiteisiin. Jokainen kohdastaan päätti ruveta estämään kortinpeluuta. Sekatyöväen ammattiosasto hyväksyttiin yhdistyksen alaosastoksi.

Kokouksessa 5.8.17 tehtiin päätös, että tarpeen tullen kunnaita tullaan vaatimaan työtä työttömille. Kunnankokouksissa tullaan seuraamaan asioiden käsittelyä, mutta ei osallistuta kunnallisiin tehtäviin niin kauan, kunnes tulee uusi kunnallislaki. Valtioallisissa vaaleissa katsottiin päästävän parhaimpaan tulokseen käyttämällä kotiagitatsionia.

Johtokunta valitsi näytelmäseuran johtajaksi ja vahtimestariksi L. Tuomivirran, varalle Elias Pukeron. Kun sitten ensin

mainittu oli siirtynyt paikkakunnalta, niin tehtäviin pyydettiin Hj. Laakso.

Kokouksessa 4.11.17 valittiin yhdistyksen puolesta työväen järjestyskaartiin H. Lahtinen, J. Veikkolainen, A. Stolarer ja H. Pärssinen. Tupakanpolitto kiellettiin Työväentalossa kaikkina aikoina, jolloin siellä on enemmän ihmisiä. Kun elintarvelautakunta oli päättänyt antaa jauhekortin vain^{is}sellaisille, jotka vievät elintarvelautakunnan nähtäville jäkäliä vähintään 30 kg, niin päätettiin, ettei kukaan jäkälien kerääjistä kanna niitä elintarvelautakunnalle, vaan pitää ne kotonaan. Jauhot on annettava puhtaina ja jos kaurajauhoja annetaan kuorineen, niin niitä pitää olla 40 % enemmän.

Vuosikokouksessa 3.2.18 myönnettiin tilivapaus. Yhdistyksen puheenjohtajaksi valittiin H. Lahtinen, varalle V. Haapasalo. Muiksi johtokunnan jäseniksi valittiin J. Virkkunen, E. Nokelainen, E. Sairanen, A. Haapasalo ja V. Rantanen. puhelimen hankimisesta keskusteltiin, mutta ei tehty lopullista ratkaisua. Kokouksen aikana olivat vangittuina H. Pärssinen, J.F. ja I. Korhonen, J. Tyyskä ja E. Häiminen. Kokouksessa "pätettiin laatia kirjelmä lahtarikaartin herroille, jossa vaaditaan vangittujen vapauttamista." Keskusteltiin myöskin "lahtarien iltamakiellon johdosta ja päätettiin, että kaksi miestä käy vallesmannin luona tiedustamassa mikä on syynä siihen, kun iltamia ei saa pitää." Tämän jälkeen joht^okunta kokoontui valitsemaan keskuudesta taan toimihenkilöt. Tämä olikin viimeinen kokous vuonna 1918. Alkoi väkivallan kausi.

Yhdistyksen tilikirjassa ei ole kassavientejä ajalla 23.2.18 - 17.12.18. Luokkasodan jälkeen ensimmäinen tilinpäätös on tehty 31.12.18~~19~~ 19.

Helmikuussa 1919 aiotulle kokoukselle nimismies ei antanut

lupaa, kun puheenjohtaja ilmoitti siitä vain suullisesti. Maaliskuun lopulla maaherra hylkäsi tehdyn anomuksen Työväentalon vapauttamisesta.

Vuoden 1919 eduskuntavaaleissa sosialistit saivat kirkonkylän äänestysalueessa 155 ääntä. Kaikkiaan tässä äänestysalueessa annettiin 352 ääntä.

Vappujuhlaa vietettiin 1919 sekatyöväen ammattiosaston järjestämänä. Saapuvilla oli pari poliisiakin, mutta eivät he millään tavalla estäneet juhlan ohjelman suorittamista.

Kokouksessa 25.5.19 lopullisesti päätettiin alottaa toiminta. Puheenjohtajaksi valittiin F. Tirronen, varalle V. Rantanen kirjuriksi K. Tuhkanen ja rahastonhoitajaksi J. Virkkunen.

Johtokunta hyväksyi kokouksessaan 1.6.19 sekatyöväenosaston ehdotuksesta 36 jäsentä. J. Veikkolainen lähetettiin Viipurin lääninvirastoon vuonna 1918 takavarikkoon joutunutta yhdistyksen omaisuutta pois perimään. Kyytikulut maksettiin hänelle ja siihen tarvittut varat lainattiin sekatyöväenosastolta. Saman kuun 9 p:nä pidetyssä johtokunnankokouksessa Veikkolainen kertoi matkastaan ja päätettiin lähettää uudet anomuspaperit maaherralle. Jättäjäksi päätettiin pyytää läntisen piirin sihteeri P.

28.6.19 antama
Lempiäinen. Johtokunnan kokoontuessa 6.7.19 luettiin maaherran päätös yhdistyksen talon ja muun omaisuuden vapauttamisesta takavarikosta. Talo päätettiin puhdistaa talkoilla. Tämä kokous oli jo omassa talossa, joka oli saatu käyttöön edellisenä päivänä. Omaisuudesta vähäinen osa oli havinnyt kokonaan. Kaikki kalusto oli ruhjottu. Pianossa yhdistys kärsi eniten. Jo seuranneena sunnuntaina pidettiin tupaantuliaisiltama, johon puhujiksi pyydettiin S. Pipatti ja H. Lahtinen.

Yhdistyksen kokouksessa 20.7.19 oli saapuvilla 18 jäsentä. Kokouksesta on kirjoitettu 11 §:ää, jotka koskevat toiminnan jär-

jestelyä. Johtokunta valitsi 1.8.19 vahtimestariksi ja näyttämönjohtajantoimeen yhdeksästä hakijasta Jukka Kalskeen Helsingistä.

Suojeluskunnan aluepäällikkö ja Lahdenpohjan päällikkö Nyberg tulivat 3.8.19 vaatimaan työnjuhlan johdosta Työväentalon katolle vedetyn punalipun poistamista, koska suojeluskunta ei tule sallimaan sitä siellä. Talolla silloin olleet henkilöt olivat pienen kinastelun jälkeen vaikuttaneet lipun poistamiseen, mutta kun yhdistyksen puheenjohtaja ja eräät muut toimihenkilöt saapuivat talolle, niin lippu vedettiin takaisin heti. "Kuiteneen mustanvallaedustajat eivät saapuneet toista kertaa, ja niin lippu sai rauhassa hulmuta koko juhlan ajan." Juhlsta oli puhdas tulo 706:27.

Yhdistyksen kokouksessa 12.10.19 keskusteltiin minkälaisilla ponsilla suhtaudutaan rauhaan. Päätökseksi tuli, että kannatetaan yksimielisesti puolue-toimikunnan laatimia ponsia. Eduskuntaryhmälle lausuttiin toivomus, että se tekisi kaiken voitavansa vankien yleistä armahtamista varten.

Kokouksessa 30.11.19 luettiin kirje, jossa kehoitettiin valitsemaan edustaja kokoukseen, jossa päätetään yhteisestä itsehäisyysjuhlan viettämisestä. Asiasta syntyi kiivas keskustelu, josta tuli päätös, ettei lähetetä edustajaa eikä edes vastaus-ta syystä, että Suomen työväestöllä ei ole mitään syytä juhlia, koska suuri osa tovereita vielä viruu vankikomeroissa. Valittiin toimikunta järjestämään kirjastoa kuntoon.

Kokouksessa 12.12.19 päätettiin osallistua sekatyöväenosaston opintorenkään kuluihin puolella. - Kuusijuhla päätettiin viettää uudenvuodenaattona. Valtiollisten vankien hyväksi päätettiin pitää iltama uudenvuodenpäivänä. Lukutupaani tilattiin "Kuluttaja in Lehti", "Kurikka", "Työläisnuorisio" ja "Työväen

Urheilulehti".

Syksyllä työväenyhdistykselle perustettiin raittiusosasto.

Vuoden lopussa oli rahaa 193:53. Velkoja oli 2.918:78.

Vuosikokouksessa 1.2.20 oli saapuvilla 32 jäsentä. Tilikertomus synnytti joissakin epäilyjä, että eräät laskutukset olisivat olleet liian suuret, josta syystä valittiin 5 henkilöä tutkimaan mitä laskut sisälsivät. Nämä esittivät viikon kuluttua pidetyssä jatkovuosikokouksessa, etteivät olleet huomanneet tilieissä mitään, joka ei olisi ollut oikein, joten tilivapaus myönnettiin. Puheenjohtajaksi valittiin E. Sairanen, varalle J. Rautio; kirjuriksi K. Sinkkonen, varalle A. Hyppönen; rahastonhoitajaksi O. Kapanen. Juopuneille, olkoot sitten järjestön jäseniä tai ei, ei myydä pääsylippuja. Jos he eivät tottele järjestysmiehiä, niin käännytään poliisiviranomaisten ^{puoleen/} ~~xiétoon~~/syytteen asettamista varten. Salin ovelle asetettiin kielto: "Juopuneilta pääsy kielletty."

Kokouksessa 14.3.20 hyväksyttiin säännöt näytelmäseuralle, kun entiset olivat hävinneet luokkasodan aikana. Kiinteimistön palovakuutus päätettiin korottaa 50.000 markkaan ja irtaimiston 5.000 markkaan. Vakuutukset päätettiin pysyttää edelleen "Turvasse".

Pääsiäisaattoiltana vietettiin Työväentalossa harvinaisen sydämellinen vastaanottojuhla J. F. Korhoselle, joka oli 1918 tullut Jaakkimassa vangituksi ensimmäiseksi ja saanut sitten 12 vuotta valtiopetoksesta. Häntä oltiin asemalla vastassa hevosella. puheen piti H. Lahtinen. Jukka Kalske lausui runon. Eri osastojen puheenjohtajat esittivät tervehdyksensä. Sen jälkeen esitettiin näytelmä "Surua ja iloa pikku pirtissä." Hänen avustamiseen pidettiin sitten rusetti-iltama.

Vappukulkueessa kirkonkylän järjestöillä ei ollut minkään-

laista lippua, kun porvaristo suuressa vihassaan oli tuhonnut liput. Muutamilla sivukyläen järjestöillä oli lippuja. Eräs nuoris-osaston lippu oli juhla-kulkueen etupäässä. Kaksihenkilöistä riviä oli aika pitkälti, mutta sivusta seuranneita oli enemmän. Asemalta saavuttiin rannan kautta Työväentalolle, jossa H. Lahtinen puhui ja näyttämönjohtaja J. Kalske lausui runon. Muutakin ohjelmaa oli. Iltamaan suorastaan tulvi yleisöä. Oli tavaton ahtaus ja nuorta väkeä kosolti. Oli sosialisteja kuin myös porvareita. Kummunjoen toverit esittivät "Kosimassa", Ihalan toverit "Pirun kelkassa" ja kirkonkylän työväenyhdistyksen näyttelijät "Syyn sovitus". Toimittaja M. Ryynänen piti puheen.

Kokouksessa 13.6.20 oli läsnä 11 jäsentä ja päätettiin järjestää kesäjuhla sekä huvimatka. Lahtisen niemi vuokrattiin koko kesän ajaksi. - Heinäkuun kokouksessa oli läsnä 15 jäsentä ja päätettiin jättää sähkövalohanke toistaiseksi. - Elokuun kokouksessa oli läsnä 17 jäsentä ja päätettiin ottaa kahden viikon luentokurssit. Keskusteltiin myöskin voimisteluseuran perustamisesta. Syyskuun kokouksessa oli 18 jäsentä. Näytelmäseuran johtajalle myönnettiin ero. Juopuneiden pyrkiessä sisään, on yhdistyksen muiden jäsenten autettava järjestysmiehiä tarpeen vaatiessa. Eräitä järjestysmiehiä erotettiin. Seuraavassa kokouksessa päätettiin pyytää poliisia työväenjärjestöjen iltamiin ainakin vuoden loppuun asti. Yhdistys liittyi sos.-dem.raittiusliittoon.

Johtokunta otti näytelmäseuran johtajaksi Einar Railo Kymintehtaalta. Hänen esityksestään yhdistys päätti 5.12.20 ottaa sähkövalot ensi tilassa.

Kokouksia pidettiin 1920 ~~kaikkiaan~~ 12 ja johtokunnan 22. Osanotto oli laimeata, joten joskus täytyi kokous siirtää osanottajien vähyys vuoksi. puolue- ja jäsenten keskinäiset pikku

riidat haittasivat toimintaa. Jäseniä oli 60 - 70 paikkeilla. Talon ovet ja akkunat maalattiin ulkoa. Kassassa oli rahaa vuoden päättyessä 2.930:45. Velkaa oli 2.118:78.

Vuosikokouksessa 13.2.21 oli läsnä 25 jäsentä. Taloa päätettiin luovuttaa edelleen niin vasemmisto- kuin oikeistososiaaleille ja talossa saa kaupata molempien puolueiden lehtiä, jota vastaan E. Sairanen liitti pöytäkirjaan vastalauseensa/ ja sai pyynnöstään eron yhdistyksen johtokunnasta. Näytelmäseuran nimeksi hyväksyttiin Jaakkiman Työväen näyttämö, jonka esityksille valittiin kaksi arvostelijaa. Tilivapaus myönnettiin jatkovuosis kokouksessa 20.2.21, jolloin myöskin päätettiin kutsua voimisteluseuran perustava kokous.

Työväennäyttämö esitti "Erämaan ritarit" vierailunäytäntönä Sortavalassa, Matkaselässä, Värtsilässä, Hämekoskella ja Kaalamossa.

Ammattijärjestön puhuja T. Bryggari puhui Työväentalossa 8.3.21, jolloin kuulijoita oli 60 vaiheilla. Puoluesinteeri T. Tainio puhui 13.3.21 suuntakysymyksestä n. 50 kuulijalle.

Yhdistys laski seppelleen toveri Matti Sihvosen haudalle. Vainaja oli jäsenenä yhdistyksessä sen perustamisesta saakka ja otti innolla osaa ensin näyttämötoimintaan ja sitten moniin luottamustehtäviin. Surusaatto oli runsaslukuisimpia paikkakunnalla.

Kokouksessa 10.4.21 hyväksyttiin ompeluseura yhdistyksen alaosastoksi. Puolueessa päätettiin pysyä 9 äänellä 4 vastaan. Eduskuntaryhmän toiminta ei aiheuttanut keskustelua, mutta ennen laadittu torpparilaki oli kelvoton, josta edustajan oli tehtävä huomautuksensa, kun ryhmän toimintaa arvostellaan.

Vappuna marssittiin Työväentalolta asemalle viiden punalipun johdolla kulkueena, jossa oli 225 henkilöä. Kulkuetta ei häiritetty, vaikkakin eräs suojelija kehui, että joukkoon olisi hyvä

ampua".

Kesäkuun kokouksessa päätettiin julistaa näyttämönjohtajan-toimi sosialidemokraattisen puolueen jäsenten haettavaksi. Sama kokous päätti: "Suunnassa pysytään vuosikokouksen tekemän päätöksen kannalla." Piiritoimikunnan esittämä kesäjuhla päätettiin ottaa vastaan.

Syyskuun kokouksessa päätettiin antaa hallitukselle paneksumislausunto Kansan Työn lakkauttamisen johdosta.

Piiritoimikunnan järjestämät luento- ja opastuskurssit olivat 1 - 12.11.21. - Työväen sivistysliiton kurseille osallistuvalla päätettiin myöntää 200 markkaa.

Marraskuun kokouksessa tehtiin ero äkkijyrkistä. Jyrkkyydel-lään ne olivat saaneet aikaan senkin, että näyttämöllä oli toimintavuoden aikana kolmas johtaja, josta toiminta kärsi tuntu-vasti ja vaikutti yhdistyksen taloudelliseen asemaan. Toiminta-vuoden aikana yhdistys piti 12 kuukausikokousta ja ylimääräisiä kokouksia 5. Kaikkiaan käsiteltiin 150 asiaa. Marraskuussa erosivat johtokunnasta ja koko yhdistyksestä sihteeri T. Sihvonen ja V. Tyyskä. Yhdistykseen liittyi vuoden aikana 10 jäsentä. Vuoden lopussa jäseniä oli 28. Kirjastoa ei oltu vielääkään saatu kuntoon, kun varjelijat hävittivät sen luokkasodan aikana suurimmaksi osaksi. Vuoden päättyessä kassassa oli rahaa 102:45. Velkaa oli 1.495:15. Seuraavan vuoden lopussa oli velkaa 2.744:48 ja sen lisäksi yhdistys oli maksamassa rahastonhoitajalleen 1.974:98.

Vuosikokouksessa 29.1.22 myönnettiin tilivapaus pienillä ehdoilla. Puheenjohtajaksi tuli A. Haapasalo, varalle E. Sairanen; kirjuriksi O. Pöyry, varalle J. Virkkunen, joka valittiin myöskin rahastonhoitajaksi. Nuoriso-osastolta kiellettiin toimintaoikeus, koska se oli kaikilla käytettävissä olleilla kei-

noilla ruvennut estämään työväenyhdistyksen toimintaa. Silloin perustettavana olleelle nuoris-osastolle myönnettiin oikeus toimia Työväentalossa vuokratta.

Kokouksessa 5.2.22 ⁴hyälttiin suurella äänten enemmistöllä ehdotus eroamisesta sosialidemokraattisesta puolueesta ja jäämisestä riippumattomaksi.

Piiritoimikunnan järjestämällä kurssella 5 - 6.11.22 J. E. Savenius ja A. Hautamäki luennoivat ~~työväen~~ työläisvaltuutettujen tehtävistä kunnanvaltuustoissa, verotuksesta ja järjestötoiminnasta.

Vuoden lopussa oli jäseniä 35. Yhdistyksen kokouksia oli pidetty 15 ja johtokunnan 21. Iltamia oli ollut 31.

Vuosikokouksessa 4.2.23 myönnettiin vastuuvapaus. Johtokunnasta erovuoroiset valittiin uudelleen. puheenjohtajaksi K. Tapanainen edelleen. Sihteeriksi E. Sairanen ja rahastonhoitajaksi J. Virkkunen. Yhdistyksen lukusaliin tilattiin "Kansan Voima", "Suomen Sosialidemokraatti", "Työväen Näyttämötaide" ja "Kielto-lakilehti".

Työväennäyttämön toimintaa jatkettiin kesänkin aikana johtaja Jukka Vänttisen saavuttua toimeensa kesäkuun puolivälissä. Ohjelmistossa olivat: "Laivan kannella", "Mistä minä lapsen saisin?", "Saituri", "Rikos ja rangaistus", "Pässinpää", "Tuulten pyörteessä", "Elsa", "Erämaan ritarit", "Kuolⁱön takana", "Vermlantilaiset" ja "Viisas neitsyt".

Kesällä yhdistyksen toiminta oli hyvin velttoa. Niinpä kokoukseen 5.8.23 saapui vain 7 jäsentä. Sitä edellinen kokous jäi kokonaan pitämättä. Eräät jäsenistä valistivat itseään korttipelillä ja juopottelulla.

Yhdistyksen ylimääräisessä kokouksessa 19.8.23 käsiteltiin myöskin kommunistipuolueen lakkauttamista ja arvosteltiin anka-

rasti hallituksen toimenpidettä. Keskustelun jälkeen yhdyttiin Helsingin sos.-dem. kunnallisjärjestön vastalauseeseen.

Vuosikokouksessa 3.2.24 päätettiin muuttaa nimeksi Lahdenpohjan kauppalan työväenyhdistys. Tämän johdosta yhdistyksen toiminnan selostaminen loppuu tähän ja jatkuu Lahdenpohjan osastossa.

Kummunjoen työväenyhdistys.

Kummunjoen työväenyhdistyksen perustava kokous pidettiin marraspäivänä 1915 Paikjärven kylässä ~~J. Mölsä~~ Pakkanen talossa. Kokouksen avasi J. Mölsä, joka muutamien sanoin selvitti työväenliikkeen merkitystä, minkä jälkeen hänet valittiin kokouksen puheenjohtajaksi ja kirjuriksi ~~J. Mölsä~~ Pakkanen. Kokouksessa oli saapuvilla n. 30 henkilöä. Kaikkien keskusteluun osallistuneiden mielestä oli tarpeellista perustaa paikkakunnalle työväenyhdistys, koska oli siksi paljon palkkatyöläisiä. Yhdistykseen kirjoittautui 15 jäsentä. päätettiin ryhtyä toimimaan työläisliiton sääntöjen mukaan ja niille vahvistuksen hakijaksi valittiin J. Mölsä, joka yksimielisesti valittiin myöskin yhdistyksen puheenjohtajaksi. Kirjuriksi valittiin M. Suokas ja rahastonhoitajaksi Joonas Pakkanen. Jos yhdistykseen liittyy sellaisen miehen vaimo, jonka mies jo on yhdistyksessä, niin hänen ei tarvitse

maksaa sisäänkirjoitusmaksua.

Seuraava kokous pidettiin 7.8.15 myöskin Juho Pakkasen talossa, jossa valittiin väliaikainen iltamatoimikunta, joka piti iltaman 22.8.15 Paikjärvellä J. Siilin talossa. Niistä jäi voitoksi 16:86, minkä yhdistys hyväksyi 29.~~8.15~~ 9.15 ja antoi toimikunnalle vastuuvapauden toimestaan, mutta valitsi uuden 5-henkilöisen toimikunnan. Samassa kokouksessa päätettiin järjestää ohjelmalliset viikkokokoukset Juho Pakkasen talossa, jos lupa saadaan, mutta seuraavassa kokouksessa puheenjohtaja ilmoitti, ettei saatu lupaa.

Kokouksessa 28.11.15 päätettiin pitää keskustelukokoukset joka torstai Juhana Pakkasen talossa sekä tilata 2-päiväiset luennot. Ohjelmallisia keskustelukokouksia ehdittiin pitää noin parin kuukauden ajan, kun talon omistaja ilmoitti: Se oli viimeinen kokous, kun meillä pidettiin. Niitä ei saa tulla enää Kz meille pitämään. Osanottajat luulivat kiellon annetuksi siinä toivossa, ettei yhdistys enää saisi kokoushuonetta, mutta vuosikokous 23.1.16 pidettiin M. Pakkasen talossa. Keskustelukokouksia päätettiin jatkaa, jos osanottajia on riittävästi. Yhdistyksen puheenjohtajaksi valittiin J. Mölsä, varalle Joonas Pakkanen. Iltama- ja koustilaisuuksien häiritsijöille päätettiin antaa kaksi muistutusta, mutta ellei niistä olisi apua, niin heidän nimensä julkaistaan sanomalehdissä. - Johtokunta valitsi kirjuriksi Jussi Pakkasen ja rahastonhoitajaksi Joonas Pakkasen. - Vuoden 1915 johtokunnalle ja rahastonhoitajalle myönnettiin vastuuvapaus vasta 20.2.16 pidetyssä kokouksessa, kun sitä ennen toinen tilintarkastajista oli vapautettu kykenemättömyyden tähden ja ~~xxxxxx vastuu~~ tilintarkastuslausunto oli tästä syystä viivästynyt. Tässä kokouksessa luetun Jaakkiman työväenyhdistyksen kiertokirjeen joh-

dosta pidettiin välttämättömänä perustaa kunnallistoimikunta, jonka perustavaan kokoukseen yhdistyksen edustajiksi valittiin Joon^{as}~~sa~~ ja Jussi Pakkanen. Myöhemmin yhdistys myönsi 5 markkaa kunnallistoimikunnan perustamisrahaksi. Yhdistys päätti tilata kirjoja 28 markan arvosta, mikä summa suorit^{ti}~~eti~~n 2 markan kuukausimaksulla. Kirjastonhoitajaksi valittiin Matti Suokas.

Kokouksessa 2.4.16 jouduttiin täydentämään johtokuntaa, kun sen jäsenistä kolme tulivat yhdistyksestä [?]rotetuiksi jäsenmaksujen maksamattomuuden tähden. Keskustelukokoukset päätettiin lopettaa, kun seuraava on pidetty. Seuraavassa kokouksessa päätettiin, ettei yhdistys katso tarpeelliseksi niiden henkilöiden, jotka eivät kuulu yhdistykseen, läsnäoloa kokouksissa.

Elokuun kokouksessa päätettiin tilata 2-päiväiset luentokurssit ja osallistua kunnallisvaaleihin sekä eräiden lautakuntien työhön.

Johtokunta päätti myydä Nivan työväenyhdistyksen lavan huutokaupalla. Jos sen hinta ei nouse yli 30 markkaa, niin yhdistys huutaa itse lavan.

Lokakuun alusta päätettiin jatkaa keskustelukokouksia M. Pakkanen talossa joka toinen torstai.

Kunnanvaltuustolle päätettiin kunnallistoimikunnan kautta ehdottaa, että joka kylään valitt^{aisiin} henkilö, joka valvoisi rajahintojen ylittäjiä ja antaisi heistä tiedot viranomaisille. Kun kuntakokouksen päätöksellä oli ostettu hevosia kunnan vareilla, niin päätettiin osallistua tämän johdosta tehdyn valituksen aiheutta^{miin} kuluhin. Kirjanpitokurseille aikovia päätettiin avustaa 25 markalla. "Päivän Tietojen" painokonerastaston hyväksi päätettiin pitää iltama.

Tämän vuoden aikana yhdistys piti 13 kokousta ja johtokunta 5. Nival^{issa}~~issa~~ ja Inalassa pidettiin vierailuillat. Muita iltat

mia oli 5. Näytelminä esitettiin "Mestarihuipparit", "Ellin kosijat" ja "Kilpakosijat".

Vuosikokouksessa 7.1.17 M. Pakkasen talossa valittiin yhdistyksen puheenjohtajaksi J. Mölsä, varalle Joonas Pakkanen. Johtokunta valitsi sihteeriksi M. Suokkaan ja rahastonhoitajaksi E. Tapanaisen. Johtokunnan jäsenten poistuttua kokouksesta ~~KK~~ myönnettiin asianomaisille tilivapaus tilintarkastajain lausunnon perusteella. Rahaa oli kassassa vuoden lopussa 222:60. Kokous ei ottanut keskusteltavakseen ehdotusta, että olisi ostettu osuus Jaakkiman osuuskaupasta.

Kokouksessa 11.3.17 oli läsnä vain 7 jäsentä, josta syystä maanvuokrasopimuksen hyväksyminen jätettiin toiseen kokoukseen, joka oli 28.3.17 J. Mölsän talossa, jossa vuokrasopimus lopultakin hyväksyttiin. Vappua päätettiin viettää Jaakkiman työväenyhdistyksen kanssa yhdessä, että saataisiin suurempi juhla, mutta sinne ei mennä yhdistyksen lipun kanssa, "sillä se olisi kauhistus, kun on niin vähän lipun juuressa kulkijoita." Johtokunnan huoleksi jätettiin hirsien hankkiminen lavaa varten sekä sen rakennuttaminen. Urheiluseuran perustamista varten valittiin erityinen toimikunta.

Johtokunta rakennutti lavan lahjatyönä 7 metrin läpimittaiseksi ja 8-kanttiseksi vakuuttaen sen sitten "Turvassa" 600 markasta. Lavalle hyväksyttiin järjestyssäännöt, joiden erään kohdan mukaan kortinpeluu kiellettiin laillisen edesvastuun uhalla kilometriä lähempänä. Vappujuhlapäätöstä muutettiin myöhemmin siten, että Jussi Mölsän talosta lähdetään lippu käärittynä Kuokkasen ylikäytävälle asti, josta lähdetään lippu avattuna.

Kokouksessa 3.6.17 valittiin asiamies Työväen Urheiluliitolle ja hyväksyttiin säännöt perustettavalle urheiluseuralle "Alulle".

Yhdistys asetti ehdokkaksi kunnan elintarvelautakuntaan Joonas Pakkasen. - piirikokouksen koollektusmista vaalivalmisteluja varten ei pidetty suotavana, koska se tulisi kalliiksi ja siten vähentäisi varoja vaaliagitatsionilta. Kokous oli sitä mieltä, että eduskunta menetteli oikein hyväksyessään Suomen itsemääräämisoikeuden. Kokous lausui ankaran paheksumisensa eduskunnan hajoittamisesta.

Johtokunnan toimesta pidettiin kansalaiskokous 30.12.17 J. Mölsän talossa niiden kesken, jotka olivat korttijauhojen va-rassa.

Vuosikokouksessa 1.1.18 oli läsnä 13 jäsentä. Kun tilit olivat tarkastamatta, ei tilinpäätöstä voitu esittää. Puheenjohtajaksi valittiin J. Mölsä, varalle Jussi Pakkanen. Tämän jälkeen ei ole ollut käytettävissä yhdistyksen pöytäkirjoja.

Luokkasodan jälkeen Työväentalo vapautui tammikuussa 1919. Samalla kävi virallisesti selville, että jo vappuna 1918 oli o/jnkinlaisella huutokaupalla myyty yhdistyksen tanssilava, kulliset, pari osakekirjaa, pöytä-, jäsen- ja kassakirja sekä ravintolavälineitä yhteensä n. 1.000 markan arvosta yhdistystä ensinkään kuulematta. Huutokaupan toimitti Jaakkiman suojeluskunnan Paikjärven vartiokunta, mutta siitä pöytäkirjanotteen saaminen oli vaikeata. Sittemmin talolliset Juho Tikka ja Juho Savolainen haastettiin yhdistyksen toimesta kihlakunnanoikeuteen, jossa heitä vaadittiin korvaamaan yhdistyksen vahingon. Kun juttu oli 9.3.20 esillä, niin vastaajat kieltäytyivät vastaamasta, mutta silloin juttu lykättiin.

Miklin työväenyhdistys.

Ison-Miklin kylään perustettiin työväenyhdistys 14.10.07. Koe-kirjoituksessa 11 henkilöä uskalsi pistää nimensä paperille. Toiset jäivät odottavalle kannalle. Sosialismista ei tiedetty muuta kuin pahaa.

Toisen perustavan kokouksen yhdistys piti 27.10.07. Tällöin valittiin puheenjohtajaksi I. Jerkku, varalle J. Veijalainen; sihteeriksi E. Tarkkonen, kirjastonhoitajaksi Antti Kirves, rahastonhoitajaksi J. parikka. paikkakunnan koronkiskureita päätettiin ruveta ahdistamaan.

Ensimmäinen iltama, joka oli samalla keyrijuhla, pidettiin 3. 11.07. Väkeä oli odottamattoman paljon n. 100 henkilöä. Ohjelmassa oli vuorokeskustelu raittiudesta, puheita kieltolaista, palvelusväen asemasta ja yhteenliittymisen merkityksestä.

Näihin aikoihin oltiin myöskin oman tuvan hankkimispuuhissa. Rakennustoimikunta valittiin ja varojen saamiseksi päätettiin järjestää arpajaiset seuraavana kesänä. Jäsenluku oli lisääntymään päin.

Jaakkiman sosialidemokraattinen kunnallistoimikunta järjesti Ihalan, Jaakkiman ja Nivan työväenyhdistysten yhteisen vierailumatkan Miklin työväenyhdistyksen luo. Samalla oli iltama S. Saarisén talossa.

Yhdistys liittyi puolueeseen 16.12.07. Vuoden päättyessä oli jäseniä 40 ja varoja 40 markkaa.

Vuosikokouksessa myönnettiin tili vapaus. Puheenjohtajat ja sihteeri valittiin uudelleen, mutta rahastonhoitajaksi valittiin O. Jerkku; kirjastonhoitajaksi K. Engenberg. Johtokuntaan valittiin naisjäsenkin, Anna Liukko. Tänä talvena oli yhteisiä juh-

lia Jaakkiman, Nivan ja Ihalan yhdistysten kanssa Nivalla, Ihalla ja Jaakkiman nuorisoseuran talossa. Arpajaiset pidettiin 9.8.08 Jaakkiman nuorisoseuran talolla. Vuoden lopussa oli 36 jäsentä ja varoja 290 markkaa.

Myöskin 6.6.09 yhdistyksen arpajaiset rakennusrahaston hyväksi olivat Jaakkiman nuorisoseuran talossa. Toisten yhdistysten kanssa yhteinen mielenosoituskulkue oli vappuna Ihalan nuorisoseuraan taloon, jossa oli illtana.

Vuoden päättyessä yhdistyksessä oli enää 15 jäsentä ja varoja 125 markkaa. Vuoden 1910 päättyessä jäseniä oli enää 7, mutta varoja 245 markkaa. Seuraavalta vuodelta on tieto, että yhdistys oli melkein kokonaan nukkunut. Vuoden 1912 lopussa jäseniä oli 6. Kesällä 1914 kerrotaan Miklistä, että Sarkasen Villhon aikana tuli "Rajavahti" joka taloon, mutta sen jälkeen on taannuttu vuosi vuodelta. Kylässä ei ole nyt johtajaa muuhun kuin pirtun juontiin. "Työn" asiasta ei ollut kylässä. Vuoden 1915 puoluetilastossa Miklin työväenyhdistystä ei ole. Piirisinhteerin ilmoituksen mukaan työväenyhdistys ei ollut toiminnassa enää vuoden 1914 loppupuolellakaan.

Piirisinhteeri J. Tuomikosken 13.3.16 pitämässä tilaisuudessa yhdistys päätettiin herättää ja sitä varten valittiin 5-henkilöinen toimikunta, jonka kokoonkutsujaksi tuli E. Laakkonen. Uusien kirjojen ostoon myönnettiin huomattava summa.

Piirijärjestäjä O. Pensas herätti yhdistyksen juhannuspäivänä 1920. Tarpeelliset toimikunnat valittiin. Jäsenistön muodostivat pääasiassa talonpojat, joiden joukossa oli huomattavan suuriakin talollisia.

Nivan työväenyhdistys.

Nivassa oli P. Jantusen (toisen tiedon mukaan Juntusen) taloon kokoontunut 15.2.07 yli puolen sataa henkilöä, joille J. Martikainen selvitteli työväenliikkeen syntyä. Puheensa loputtua hän esitti järjestettyä väittelyä, jota varten valittiin puheenjohtaja ja kirjuri. Muuan kauppiasantapainen alkoi vekselijutustaan, josta syystä huomautettiin pysymään asiassa. Muuan vaihemies luuli ryöväyksen olevan ohjelmassamme eikä uskonut poliiseja piiskureiksi, mutta sai huomautuksen: "Oletkos todellakin täällä ainoa muukalainen, joka et tiedä, mitä ympärillä tapahtuu?" Muuta ei tarvittu. Vastustajat luikkivat pois tai istuivat hiljaa. Puolueen vaaliohjelma käytiin läpi pykälä pykälältä. Muuan talollinen arveli 8-tunnin työpäivää heinäaikana liian lyhyeksi. Keskustelun päättyttyä ilman vastustusta perustettiin Nivan työväenyhdistys, johon kirjoittautui 38 jäsentä. Valittiin 7-henkilöinen johtokunta ja sen esimieheksi talollinen J. Kohonen. päätettiin pitää seuraava vielä suurempi kokous 4 päivän kuluttua J. Mielosen talossa ja odotettiin siihen puhujaa Sortavalasta. Asiasta mainitessaan "Laatokka" lausui: perustamassa on käynyt pari Sortavalassa asuvaa akitaattoria.

Työväenyhdistys kokoontui kuitenkin vasta 24.2.07 J. Mielosen talossa. Silloin oli läsnä toistasataa henkilöä. H. Lahtinen Jaakkimasta ja A. Anttinen Sortavalasta olivat puhujina. Yleisen innostuksen vallitessa päätettiin liittyä osastona Jaakkiman työväenyhdistykseen. Uusia jäseniä liittyi runsaasti.

Yhdistys liittyi puolueeseen 5.4.07. "Rajavahdissa" kirjoitettiinkin huhtikuussa, että Nivan työväenyhdistys on saatu reiltaan kirjojensa puolesta, kun Viipurin lääninkansliasta on saa-

tu diariote. Esimieheksi valittiin J. Kohonen, varalle J. Pelkonen ja kirjuriksi H. Eronen. Jäsenmäärä oli noussut alun toiselle sadalle, kun Mensun kyläläiset olivat liittyneet mukaan. Vappujuhlaa päätettiin mennä viettämään Jaakkiman kirkonkylään.

Helluntaina oli yhdistyksen iltama, joka oli laatuaan ensimmäinen paikkakunnalla. Osanottajia oli runsaasti. Juhannukseksi oli saatu valmiiksi uusi lava, jolla pidettiin iltama ja sen yhteydessä kokkojuhla.

Vuosikokouksessa täytyi päättää tiliyapaudesta jättää tilintarkastajain huolimattomuuden vuoksi, mutta se myönnettiin 2.2.08. Vuoden vaihteessa oli rahaa 11:03. - Maaliskuussa olivat suuret vierailujuhlat, joihin tuli Ihalan, Jaakkiman ja Miklin työväenyhdistyksistä reki- ja junaretkeläisiä. Yhdistys puolestaan osallistui näiden yhdistysten yhteiseen iltamaan Ihalan asemalla V. Talsin talossa. Samanlainen tilaisuus oli pääsiäisenä Jaakkiman nuorisoseuran talossa. Arpajaiset pidettiin 16.8. 08.

Syksyllä yhdistyksen rahastonhoitaja J. A. Fennander erotettiin jäsenyydestä, kun hän oli toiminut vastoin sääntöjä. Tämän jälkeen yhdistyksen toiminnasta on ollut käytettävissä tietoja varsin vähän. Jäsenmäärässä on tapahtunut huomattavaa laskua. Vuoden 1912 lopussa se on ollut 7. Kun yhdistys ei antanut nimismiehelle tämän urkkimia tietoja, niin nimismies oli uhkailut kieltävänsä iltamaluvat ja sanonut, että kuvernööri saa tetelemaan. Heinäkuussa 1914 kerrotaan Nivalta: Työläiset nukkuvat. Yhdistystoiminnan alaspäin menoon entiset väärinkäytökset varainhoidossa ovat kenties vaikuttaneet. Vuonna 1916 yhdistys oli lopettanut toimintansa virallisestikin.

Piirisointeeri O. V. Turunen herätti Nivan yhdistyksen 18.4. 20. Jäseniksi liittyi kolmisenkymmentä henkilöä. Herääminen

näytti kuitenkin olleen kovin vaikeata. Puheenjohtaja pelkäsi siinä määrin, ettei uskaltanut kutsua kokousta, vaikka itse aikoi erota.

Syksyllä 1923 kerrotaan, että työväenyhdistys oli nukkunut jo pari vuotta. Syynä oli väsymys järjestötyöhön. Myöskin oli syyhä kunnallisjärjestön toimettomuus, joka aiheutui suuntaerimielisyyksistä. Työläiset toivoivat "piirilääkärinä" katsomaan.

Sorolan työväenyhdistys.

Syksyllä 1924 perustettiin Sorolan kylään sosialidemokraattinen työväenyhdistys, johon liittyi 23 jäsentä. Puheenjohtajaksi valittiin H. Virkkunen ja sihteeriksi Sanni Vänskä. Paikkakunnalla ei ollut aikaisemmin toiminut minkäänlaista työväenyhdistystä.

Käytettävissäolevat tiedot tästä yhdistyksestä ovat kovin vähäiset. "Kansan Työ" kertoo 9.10.31, että Jaakkimassa on vain hyvin pieni Sorolan työväenyhdistys. Lahdenpohjan työväenyhdistyksen toimintakertomuksessa mainitaan kokouksessa 6.1.35 päätetyn ostaa "tämän vuoden alusta toimintansa lopettaneen Sorolan työväenyhdistyksen talo". Kauppakirjan mukaan talo on sijainnut Sorolansaaressa maanviljelijä S. Teräväisen maalla/ ja

myyty 1.300 markasta, josta Lahdenpohjan työväenyhdistys maksoi vuoden kuluttua kauppakirjan allekirjoittamisesta Sorolan työväenyhdistyksen saamamiehille työmies H. Virkkuselle 800 mk korkoineen ja maanvuokran talolliselle S. Teräväiselle. Jos Sorolan sosialidemokraattinen työväenyhdistys myöhemmin olisi alkanut toimintansa, niin sillä oli oikeus ostaa talonsa takaisin samalla hinnalla lisättynä mahdollisilla korjaus- ja kunnossapitokustannuksilla.

Jaakkiman sos.-dem. kunnallisjärjestö.

Jaakkimankin kunnan alueella vallitsivat samanlaiset olosuhteet kuin muuallakin. Talonpoikaisto tarvitsi rahaa enemmän ~~ky~~kin kykeni sitä saamaan ja varattomien kohtaloina olivat vaivashuutokaupat. "Laatokka" kertoo Jaakkiman syyskäräjien alkaneen 20.10.85. "Ja ettei velkaantuminen ole vähentymään päin, ilmaisee juttujen määrä ja kuuluu niitä karttuneen yli kuuden sadan." Tavallisesti tällaiset velkajutut päättyivät pakkohuutokauppoihin.

^eSamainan "Laatokka" kertoo 12.1.05 Jaakkimasta: "Kunnan hoidossa olevat vaivaiset annettiin taas viime vuoden lopulla huutokaupalla yhdeksi vuodeksi vähimmästä ottajalle hoitaa." Tuollainen vähimmästä ottaja ei useinkaan ajatellut "hoidettavansa" parasta.

Jaakkiman ja Ihalan, joka vielä silloin kuului Jaakkiman kuntaan, työväenyhdistysten yhteisessä kokouksessa Jaakkiman nuorisoseuran talossa 23.9.06 oli puheenjohtajana K. Jalovaa-
ra ja pöytäkirjantekijänä S. Talsi. Kokous valitsi kunnallis-
neuvostoon V. Talsin, E. Tuompon ja E. Langin Ihalasta sekä
S. Pipatin, H. Lahtisen ja J. Tyyskän Jaakkimasta. Kokous aset-
ti ehdokkaat vaalilautakuntaan.

Kun kunnallisneuvosto ei vielä kuukauden kuluttua ollut ryh-
tynyt mihinkään järjestelypuuhiin, niin Jaakkiman ty ~~järjestelmä~~
~~käytä~~ asetti jokaiseen äänestysalueeseen aluetoimikunnan, joiden
tuli hoitaa vaalivalistustyötä.

Jaakkiman työväenyhdistys valitsi kokouksessaan 16.6.07 kun-
nallistoimikunnan, johon tulivat: H. Lahtinen, J. Anttonen, A.
Anttonen, J. Saikkonen ja S. Pipatti. Kunnallistoimikunnan jär-
jestämänä oli joulukuun alussa työväenyhdistysten yhteinen vie-
railu Mikliin.

Kunnallisjärjestön vappujuhlista 1909 oli tuloja 334:40, jos-
ta jäi voitoksi 171:20.

Kunnallistoimikunnan järjestämänä oli Jaakkiman Työväenta-
lossa 5.11.11 mielenosoituskokous Evon lakkolaisten luokkatuo-
mion johdosta. Tänä vuonna oli järjestöön kuuluneiden yhdistys-
ten yhteinen jäsenmäärä 66.

Kunnallisjärjestön kokoukseen 25.3.12 ei saapunut muita kuin
Jaakkiman työväenyhdistyksen edustajat. Eivät edes kunnallistoi-
mikunnan puheenjohtaja ja sihteeri saapuneet.

Tämän jälkeen seuraava käytettävissä ollut tieto kertoo, et-
tä Jaakkiman työväenyhdistys on kokouksessaan 6.2.16 päättänyt
tiedustella Ihalan ja Kummunjoen työväenyhdistyksiltä ovatko nä-
mä kunnallistoimikunnan perustamisen kannalla. Viime mainittu
yhdistys piti sitä välttämättömänä. piiritoimikunnan kutsumana

olikin 12.3.16 Jaakkiman Työväentalossa kokous, jossa olivat edustettuina Jaakkiman, Ihalan ja Kummunjoen työväenyhdistykset. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin H. Lahtinen ja pöytäkirjantekijäksi J. F. Korhonen. J. Tuomikoski alustuksessaan esitti perustettavaksi kunnallistoimikunnan, mikä tapahtuikin ja sen kotipaikaksi hyväksyttiin Jaakkima ja jäseniksi H. Lahtinen, Pärssinen, F. Tirronen, J. Kähkönen ja M. Lyly. Puheenjohtajaksi valittiin H. Pärssinen, varalle F. Tirronen; kirjuri F. Tirronen, varalle Ollikainen; rahastonhoitajaksi H. Lahtinen.

Kunnallisjärjestön kokouksessa 20.8.16 päätettiin järjestää 6-päiväiset luennot sekä kirjanpitokurssit. Myöskin asetettiin ehdokkaat taksoitus- ja tutkijalautakuntaan sekä kansakoulujen johtokuntiin. Että mahdollisimman moni työläinen saapuisi kuntakokoukseen äänestämään näitä ehdokkaita, päätettiin ryhtyä vilkkaaseen kotiagitatsioniin. Kuntakokouksessa ei kuitenkaan saatu kansakoulujen johtokuntiin yhtään edustajaa. Taksoituslautakuntaan tuli valituiksi työväen ehdokkaista 5 ja porvarien 58. Kantakirjaston johtokuntaan tuli työväestön ehdokkaista 1 ja porvarien 5. Tämän johdosta tultiin siihen tulokseen, ettei työläisten olisi kannattanut näiden takia päiväänsä menettää.

Kunnallisjärjestön kokouksessa 22.10.16 päätettiin ehdottaa elintarvelautakuntaa/työväestön edustajiksi H. Lahtinen, O. Pellikka ja A. Virkkunen.

Kunnallistoimikunnan puheenjohtaja H. Pärssinen oli valittu olemaan läsnä valtuuston ja kunnallislautakunnan kokouksissa, jotta työväki saisi tiedon tehdyistä päätöksistä. Kun hän 25.11.16 meni lautakunnan kokoukseen, niin puheenjohtaja käski sivulisten poistua, jota pärssinen totteli, mutta samalla ihmetteli,

mitkä kohdat kunnan taloudenhoidossa ovat niin valonarkoja, ettei niitä käsiteltäessä saa olla läsnä veroamaksava kuntalainen.

Kunnallistoimikunnan kutususta oli Jaakkiman Työväentalossa 20.3.17 yleinen kansalaiskokous, jossa piirisihteeri J. Tuomikoski puhui. Nimismies Lagerwall ja poliisit vaadittiin eroamaan. Elintarvetoimikuntaa arvosteltiin ankarasti. Yksimielisesti päätettiin lähettää Roditsheville seuraava sähkösanoma:

Suurilukuinen yleinen kansalaiskokous Jaakkimassa lausuu sydämellisen ja innostuneen myötätuntonsa Venäjän heränneille ja valistuneille pojille ja tyttärille, jotka sankarillisesti ovat vihdoin päältään pudistaneet vuosisataisen hallinnollisen orjuuden ikeen. Sitä hartaimmin onnittelemme Teitä, kun Teidän voittonne on myöskin meidän voittomme. Me kiitämme Teitä, koska olette toivottavasti iklajoiksi vapauttaneet meidät hallitsijasta, joka rikkoi meille antamansa valan ja hallitusjärjestelmänsä, jonka uhriksi joutuivat monilukuiset jaloimmat veljemme ja sisaremmme. Saattakaa yksimielisesti onnelliseen loppuun sankarillinen työnne. Eläköön vapautettu yksimielinen Venäjä.

Kunnallisjärjestö vietti kesäjuhlan Lahdenpohjassa 12.8.17.

Suurlakko alkoi Lahdenpohjassa 15.11.17. Silloin kauppiaat suostuivat sulkemaan kauppansa X ja kansakoulunopettajat noudattivat kehotusta lopettaa koulunpidon. Työmailla työläiset lakkasivat työstä. Työväentalossa 16.11.17 pidetyssä kansalaiskouksessa oli n. 500 kansalaista. Elintarvekysymyksessä maanomistajat puolustautuivat edellisen kesän kuivuudella. Toiselta puolen todistettiin, että elintarpeita oli kätkeyty. Elintarvetoimikunnan puheenjohtaja vastasi tietävänsä, että lähettyvillä oli viinatehdas, mutta ei sitä, kenen se oli. Nimismies Lagerwall määrättiin eroamaan. Kolmen päivän kuluttua hän luovut-

ti virkansa. Suojeluskaartin johtaja K. Nybergin asunnosta löytyi joku määrä aseita. Hänen apulaisenaan 400 markan kuukausipalkalla toiminut entinen konstaapeli H. Boll Viipurista passitettiin lakkokomitean toimesta Viipuriin. Eräiltä takavarikoitiin aseita, jotka olivat ostetut kunnan varoilla. Kaikki yksityispuhelut kiellettiin.

Kun työväen lakkokomitea ei luovuttanut myöhemminkään takavarikoituja aseita suojeluskunnalle, niin suojeluskunnan taholta väitetään tätä suurimmaksi syyksi siihen, mitä sitten 1918 tapahtui.

Jaakkiman punaisiin lukeutuneita murhattiin vierailta paikkakunnilla 2 ja vankileireissä kuoli 12. Taisteluissa punaisia kaatui 3; valkoisia 18.

~~vuoden 1919 Zvvaaleissa Zsosaialisilla Zsailailla Zioxäällä; Zvvaaleissa 1919 Zvvaaleissa Zäänimäärä Zvvaaleissa 1919~~

Muuan suojeluskunnan antama kuolemaantuomioehdotus koski J. F. Korhosta, joka oli 1917 työväestön ja porvariston yhteisesti valitsemana järjestyspäällikkönä, jolle kunta maksoi palkan. Aikaisemmin hän oli toiminut tuomarin kirjurina ja muissa toimissa säännöllisesti ja maltillisesti. Kun sitten valkoiset nousivat aseelliseen toimintaan, niin Korhonen vangittiin paikkakunnan toisten työläisten toimihenkilöiden kanssa. Suojeluskunnan esikunta antoi hänestä seuraavan lausunnon:

"Jaakkiman Suojeluskunnan Esikunnan lausunto Työm. Johan Fredrik Kallenpoika Korhosesta:

Siihen nähden, että vangittu on ollut täällä paikkakunnan kauhuna, ja ilman häntä ja hänen veljeänsä ei luultavasti tällä paikkakunnalla olisi mitään selkkauksia tullut, ehdotamme täten, että hänet tentäisiin vaarattomaksi, täällä ei häntä ainakaan tulla kaipaamaan, eikä yhteiskunta tule sellaista mies-

tä suremaan.

Jaakkiman Suojeluskunnan Esikunta

M. V. Lönnqvist.

Esikuntapäällikkö.

Antti Kopsa.

A.A. Fennander.

Ernst Zinck."

Kunnallisjärjestön perustava kokous pidettiin Jaakkiman Työväentalossa 7.9.19. pari viikkoa myöhemmin pidetyssä kokouksessa päätettiin osallistua kunnallisvaaleihin omalla listalla, johon asetettiin 12 ehdokasta. Kokouksessa 12.10.19 lausuttiin, "että eduskunnan on heti kokoonnuttuaan ruvettava tarmolla toimimaan, että valtiollisista syistä tuomitut, jotka eivät ole syytä yksityisiin murhiin tai muihin rikoksiin, on heti päästettävä vapauteen/" ja ehdonalaisille myönnettävä täydet kansalaisoikeudet. puolueeton tutkimus on pantava toimeen ja yksityisluontoisiin rikoksiin syylliset on rangaistava puolueeseen ja väriin katsomatta niin, että syyttömät vapautetaan ja syylliset tulevat rangaistuiksi.

Samana päivänä oli kunnallisjärjestön näytännöllinen iltama, jossa toimittaja F. A. Haavio puhui kunnallisen järjestelmän epäkohdista.

Kokouksessa 5.9.20 päätettiin järjestää 2-viikkoiset luentokurssit Jaakkiman ja Ihalan työväentaloissa. Myöskin päätettiin osallistua kunnallisten opastuskurssien järjestämiseen Sortavalassa. Tänä vuonna järjestöön kuuluivat seuraavat työväenyhdistykset: Akkaharjun, Ihalan, Jaakkiman, Kummunjoen, Kumolan, Miklin ja Nivan.

Vuonna 1921 työväenjärjestöt viettivät yhteistä vappua kulkueineen. Yleisöä oli n. 400. Juhla sujui häiriöttä. Valtuustoon valittiin 1 sosialisti ja 11 porvaria.

Vuoden 1939 vaaleissa sosialistit saivat 654 ääntä; lisäys 33